



MASARYKOVA UNIVERZITA

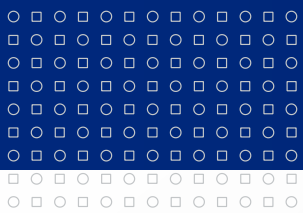
Politická geografie

Geografie integrace

Svět po 2. světové válce

Obsah

- Geografie integrace.
- Poválečný vývoj světa.
- Vznik Organizace spojených národů.
- Mezinárodní integrační seskupení.
- Evropská integrace.



Mezinárodní integrace



Teorie integrace

- **Integrace** – spojování, slučování původně samostatných, izolovaných jednotek do jednotného systému (celku).
- V PG se jedná o spojování nezávislých státních celků (včetně vzdání se určité části moci, samostatnosti).
- Opakem integrace je **desintegrace**.
- V současném postmoderním světě probíhají oba procesy souběžně a především velice intenzivně.
- Např. ekonomická globalizace vs. zvětšování rozdílů mezi severem a jihem.

Integrační procesy

- Integrace může být chápána jako dynamicky (proces = sjednocování Evropy) nebo staticky (stav = Evropská Unie).
- Probíhaly po celou historii civilizace, v současnosti nabyly nových kvalitativních rysů (v souvislosti s globalizací) – jsou velice rychlé, základ mají v ekonomické integraci (pak se šíří do ostatních sfér).

Integrační procesy

➤ **Formální integrace**

- Vznikají na základě konsensu (smlouvy, dohody)
- Skokový proces

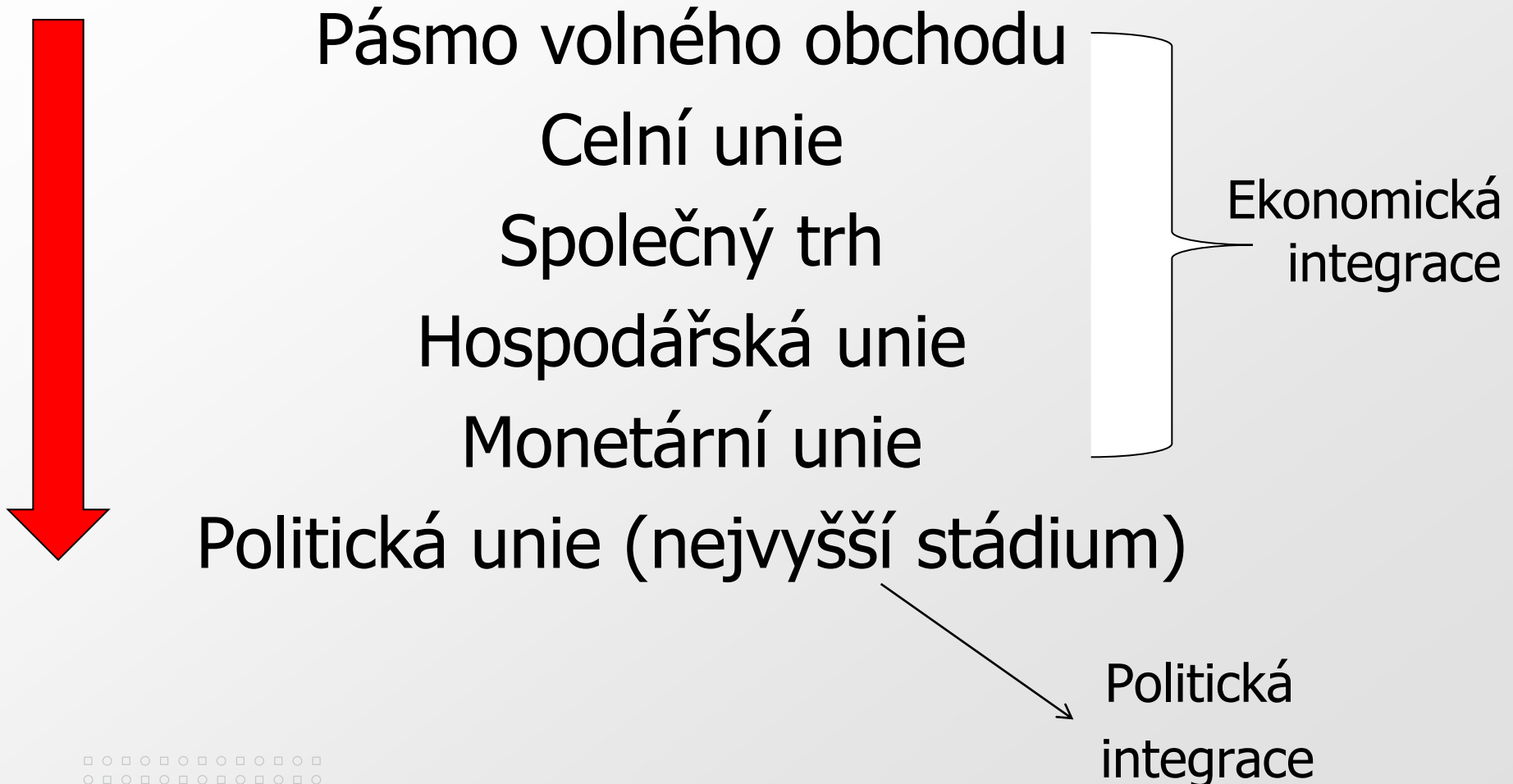
➤ **Neformální integrace**

- Vznikají spontánně, na základě ekonomického nebo politického vývoje
- Kontinuální proces
- Mohou přerůstat ve formální

Druhy integrací

- ❖ Politické (Rada Evropy)
- ❖ Právní (Mezinárodní soudní dvůr)
- ❖ Vojensko-bezpečnostní (NATO)
- ❖ Ekonomické (OPEC, NAFTA, EFTA, CEFTA)
- ❖ Sociální (ILO – Mezinárodní organizace práce)
- ❖ Ekologické (REC – The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe)
- ❖ Vědecko-technické (EUROATOM)
- ❖ Kulturní (UNESCO)
- ❖ Komplexní (Evropská Unie)
- ❖ Administrativně-správní (Frýdek-Místek, Mokrý-Horákov)

Stupně integračních procesů



Pásmo volného obchodu

- Free trade zone
- Ruší se celní a jiné bariéry ve vzájemném obchodu (neplatí pro třetí státy, se kterými každý členský stát spolupracuje individuálně).
- Z celních unií bývají často vyňaty zemědělské komodity (kvůli ochraně vnitřního trhu).
- CEFTA, NAFTA, EFTA

Celní unie

- Customs union
- Odstraňuje obchodní bariéry mezi členskými státy.
- Zavádí společný postup (cla, kvóty) vůči třetím zemím.
- Vzniká potřeba společné ekonomické politiky.

- Benelux (od roku 1948 – předobraz EU).

- Celní unie mezi Slovenskem a Českou republikou.

Společný trh

- Common market
- Volný pohyb zboží, ale také tzv. výrobních faktorů – pracovních sil a kapitálu.
- Všichni obyvatelé účastnických zemí se mohou ve státech dohody volně pohybovat (včetně možnosti práce nebo usazení).

Hospodářská unie

- Stejně výhody jako v případě společného trhu – volný pohyb osob, služeb, zboží a kapitálu mezi účastnickými státy.
- Veškeré ekonomické aktivity jsou propojené, vzájemně integrované a koordinované.

Monetární unie

- ❏ Měnová unie.
- ❏ Konečné stádium ekonomické integrace.
- ❏ Podmínky pro členské státy:
 - ❏ Záruka úplné a nevratné konvertibility měn
 - ❏ Plná liberalizace finančních toků
 - ❏ Úplná integrace bankovních a finančních trhů
 - ❏ Neodvolatelný fixing směnných kurzů bez flukтуаčního pásma
 - ❏ Jednotná monetární politika řízená centrální bankou
- ❏ V konečné fázi dochází ke sjednocování národních měn.
- ❏ Maastrichtská smlouva nastiňuje monetární unii.

Politická unie

- Společná politika se přesouvá z pouze ekonomické oblasti do sféry zahraniční, bezpečnostní, obranné a vnitřní politika.

- Existují dvě varianty:
 - Federace

 - Konfederace

Federace

- ❏ složený stát, skládající se ze států - členů federace s různým označením (státy, země, republiky, kantony, provincie).

- ❏ Federace má vždy plnou mezinárodní subjektivitu a dělí se na:
 - **federaci vnitrostátní** - členské státy nemají mezinárodní subjektivitu - USA, Československo 1969-92.
 - **federaci mezinárodní** - členské státy mají omezenou mezinárodní subjektivitu a mohou vlastním jménem uzavírat mezinárodní smlouvy v rozsahu stanoveném federální ústavou - Německo, Švýcarsko, Rakousko, Sovětský svaz, Československo ke konci roku 1992.

Konfederace

- Nejsou složené státy.
- Je to svaz nezávislých států, pravomoc orgánů konfederace není imperativní.
- Subjektem mez. práva jsou členské státy, ne konfederace jako celek.
- většinou jen přechodná forma spolupráce, která končí přetvořením na federaci (1789: USA, 1848: Švýcarsko), nebo rozpadem (1989: Senegambie).

Integrační procesy v minulosti

- Římská říše
- Rakousko-Uhersko
- Sjednocení Itálie a Německa
- USA, Sovětský Svaz
- Evropské společenství

Desintegrační procesy v minulosti

- Sovětský svaz
- Ruská federace
- Jugoslávie – Srbsko, Černá Hora, Chorvatsko, Slovinsko, Bosna a Hercegovina
- Československo

Desintegrační procesy současnosti

- Belgie – vlámská a valonská část
- Itálie – severní a jižní část
- Kanada – Quebec
- Španělsko – Katalánsko, Baskicko
- Francie – Korsika, Baskicko
- Velká Británie – Severní Irsko
- Čína - Tibet
- Súdán – Jižní Súdán
- Rusko – Tuva, Baškorstán....

Poválečný vývoj

- ❏ Německo a Rakousko rozděleno do 4 okupačních zón.
- ❏ Odsun obyvatelstva z východní Evropy (až 12 milionů Němců).
- ❏ Francie a Itálie – do 1947 – odsun komunistů z vlády.
- ❏ Sovětský svaz si vedle někdejšího východního Polska podržel přímou kontrolu nad pobaltskými státy Litvou, Lotyšskem a Estonskem a nad dříve rumunskou Besarabií, k čemuž získal československou Podkarpatskou Rus.
- ❏ Bipolární rozdělení světa – Západní a východní blok (Spojené státy x SSSR).
- ❏ V Řecku občanská válka (královská vojska x komunisté).

Poválečný vývoj

- ❏ Čína – občanská válka (nacionalisté x komunisté) – Mao Ce-tung – Čínská lidová republika - 1949. Vůdce Kuomitangu generál Čankajšek se stáhl na ostrov Tchaj-wan.
- ❏ Korejská válka (1950 – 1953) – Severní x Jižní Korea. Severní část - „lidově demokratický režim“ - Kim Ir-Sen. Jih – 1948 demokratické volby - Li Syn Man.
- ❏ Vietnam (Indočína) – v srpnu 1945 vyhlášena Vietnamská demokratická republika - Ho Či Min – rozdělení na dvě části – Sever komunistický a Jih s podporou USA - Ngo- Dinh – Diem.
- ❏ Dekolonizace zemí => vznik nových států (Izrael 1948, Indie 1947, Pákistán 1956).
- ❏ Podpora USA zemím (Turecko, Řecko) a v Asii (Tchaj-wan, Jižní Korea).

Studená válka

- Konflikt mezi národy, který nezahrnuje vojenské akce, ale je zaměřen především na akce ekonomické či politické.
- 1947–1991 mezi Spojenými státy a jejich spojenci sdruženými v NATO na jedné straně a Sovětským svazem.
- Už od roku 1945 napětí mezi Sovětským svazem a USA – neshody o osudu poraženého Německa, vztah k Francii a osud Polska – Jaltská konference (únor 1945).
- Ve snaze o zachování mezinárodního míru vytvořili v roce 1945 Spojenci ***Organizaci spojených národů***.
- Rozdělení poválečné Evropy na zájmové sféry USA a západních spojenců a SSSR.



Studená válka

- ❑ Počátek - svržení atomové pumy na Japonská města Nagasaki a Hirošima (1945) a projev amerického prezidenta Harry S. Truman (1947) -> nový směr zahraniční politiky USA – **Trumanova doktrína.**
- ❑ V roce 1948 přišla Amerika s nabídkou ekonomické obnovy zničeného evropského hospodářství = **Marshallův plán.**
- ❑ Československo – na hranicích rozdělení zemí – tzv. **železná opona.**
- ❑ Reakce USA na Studenou válku = založení **NATO.**
- ❑ Reakce Sovětského svazu = **Varšavská smlouva.**
- ❑ Studená válka končí rozpadem SSSR počínajícím v druhé polovině 80. let a definitivním na přelomu 80. a 90. let.

Trumanova doktrína



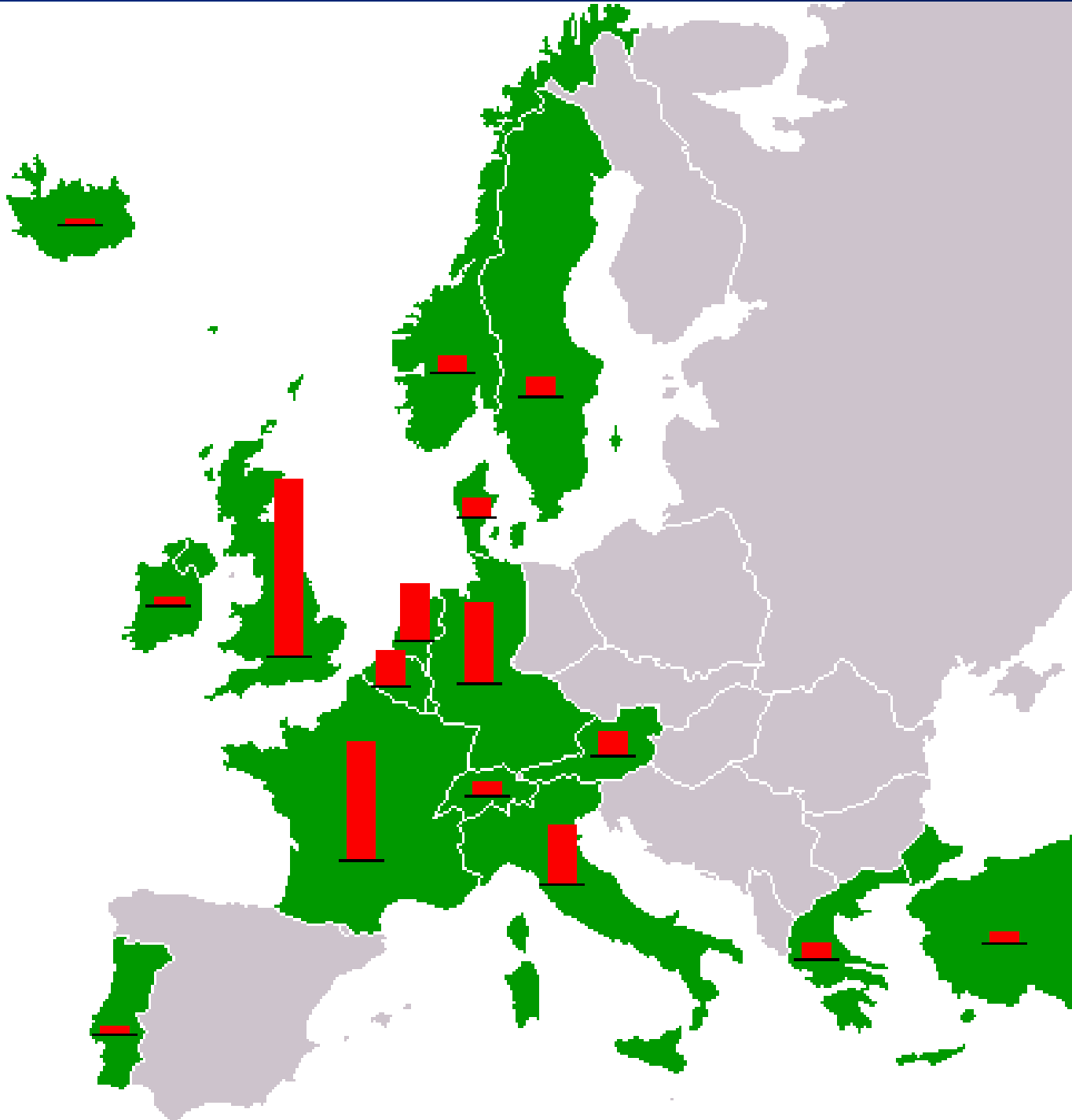
- ❏ Vyhlášena **12. března 1947.**
- ❏ Řešila pozici Řecka a Turecka.
- ❏ Finanční podpora těmto dvěma státům ve výši 400 milionů dolarů.
- ❏ Formuloval cíle a zásady politiky reagující na počínající studenou válku.
- ❏ Doktrína de facto akceptovala status quo bipolárního světa rozděleného na blok komunistických států a blok států demokratických.
- ❏ <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/USAttruman.htm>

Marshallův plán

- ❏ ***Plán evropské obnovy (European Recovery Program).***
- ❏ Přijat Kongresem 3. dubna 1948.
- ❏ Plán poprvé vyhlásil státní tajemník USA George C. Marshall 5. června 1947 v projevu na Harvardu.
- ❏ V letech 1948–1952 poskytly Spojené státy západní Evropě pomoc ve výši přibližně 13 miliard dolarů.
- ❏ Generál Marshall byl v roce 1953 za svoji celoživotní práci oceněn Nobelovou cenou za mír.
- ❏ <http://www.marshallfoundation.org/library/MarshallPlanSpeech.html>

Marshallův plán

- ❏ Vyžadoval, aby iniciativa vyšla z Evropy - tzv. 2. konferenci v Paříži (zástupci 17 států včetně Německa) – požadavek 19 mld. dolarů.
- ❏ 2 roky americké pomoci → ozdravění evropského průmyslu → stabilizace západní Evropy.
 - ❏ od severu k jihu se daly spatřit konzervárny ryb, nově vybudované přístavy, zlepšení situace venkova – vše díky novým strojům a technologiím.
 - ❏ místo koní – traktory
 - ❏ rakouský venkov → elektrifikace.
- ❏ Celkově stál americké daňové poplatníky přes 13 miliard dolarů, měl pozitivní dopad na americké obchodníky - svým zbožím zaplavili evropský trh.





OSN (UNO)

- ❏ založena **26. června 1945** v San Franciscu na základě přijetí Charty OSN – zástupci 50-ti států.
- ❏ Charta OSN – základní dokument, přijetí 51 členy (včetně ČSR), charakter mezinárodní smlouvy.
- ❏ www.un.org/aboutun/charter
- ❏ Oficiálně vznikla 24. října 1945, kdy byla Charta ratifikována Čínou, Francií, Sovětským svazem, USA, Velkou Británií a většinou ostatních signatářských zemí.
- ❏ 24. říjen = Den Spojených národů.



Charta OSN (UNO)

MY, LID SPOJENÝCH NÁRODŮ, JSOUCE ODHODLÁNI:

- ☒ uchránit budoucí pokolení metly války, která dvakrát za našeho života přinesla lidstvu nevýslovné strasti,
- ☒ prohlásit znovu svou víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti, v rovná práva mužů i žen a národů velkých i malých,
- ☒ vytvořit poměry, za nichž mohou být zachovány spravedlnost a úcta k závazkům plynoucím ze smluv a jiných pramenů mezinárodního práva,
- ☒ podporovat sociální pokrok a zlepšovat životní úroveň ve větší svobodě.



Charta OSN (UNO)

- ❑ Chartu OSN lze pozměnit hlasováním Valného shromáždění, pokud se pro vysloví dvoutřetinová většina členů a změnu ratifikují dvě třetiny členských států OSN, včetně pěti stálých členů Rady bezpečnosti.
- ❑ Doposud byly pozměněny čtyři články Charty, jeden z nich dvakrát:
 - ❑ v roce 1965 byl zvýšen počet členů Rady bezpečnosti z 11 na 15 (článek 23) a počet hlasů nutných k přijetí rozhodnutí byl zvýšen ze sedmi na devět, včetně hlasů všech pěti stálých členů při rozhodování o všech podstatných otázkách (ne proceduralních) (článek 27);
 - ❑ v roce 1965 byl zvýšen počet členů Ekonomické a sociální rady z 18 na 27, v roce 1973 na 54 členů (článek 61);
 - ❑ v roce 1968 byl počet hlasů v Radě bezpečnosti potřebných ke svolání Všeobecné konference o revizi Charty zvýšen ze sedmi na devět (článek 109).



OSN (UNO)

- ❏ První Valné shromáždění OSN se konalo 10. ledna 1946 v Londýně.
- ❏ Hlavní sídlo v New Yorku, dále v Ženevě a Vídni.
- ❏ Jednací jazyky: angličtina, čínština, francouzština, ruština, španělština a arabština.
- ❏ V současnosti má 193 členských států.



Předchůdci OSN

- *Mezinárodní telekomunikační unie* byla založena v roce 1865 pod názvem Mezinárodní telegrafická unie.
- *Všeobecná poštovní unie* vznikla roku 1874.
- Obě unie jsou dnes specializovanými organizacemi systému OSN.
- *Společnost národů* – ustavena v roce 1919 v rámci Versailleské smlouvy „na podporu mezinárodní spolupráce a dosažení míru a bezpečnosti“.
- V rámci Versailleské smlouvy vznikla i *Mezinárodní organizace práce* jako přidružená organizace Společnosti národů.



Cíle

- Udržovat mezinárodní mír a bezpečnost;
- rozvíjet mezi národy přátelské vztahy založené na respektování zásad rovnoprávnosti a práva na sebeurčení národů;
- spolupracovat při řešení mezinárodních ekonomických, sociálních, kulturních a humanitárních otázek a podpoře základních lidských práv a svobod;
- být centrem pro koordinaci kroků, které národy podnikají v zájmu dosažení těchto společných cílů.



System ORGANIZACE

ZÁKLADNÍ ORGÁNY ORGANIZACE

MEZINÁRODNÍ SOUDNÍ DVŮR

Výbor vojenských zmocněnců
Stálé výbory a ad hoc orgány
Mezinárodní soudní tribunál pro bývalou Jugoslávii
Mezinárodní soudní tribunál pro Rwandu
Monitorovací, verificační a inspekční komise pro Irák
Mírové operace a mise

RADA BEZPEČNOSTI

Hlavní a ostatní výbory v průběhu zasedání
Stálé výbory a ad hoc orgány
Ostatní podpůrné orgány

VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ

PROGRAMY A FONDY

UNCTAD Konference OSN pro obchod a rozvoj	UNDP Rozvojový program OSN	UNHCR Vysoký komisariát OSN pro uprchlíky
ITC Mezinárodní obchodní centrum (UNCTAD/WTO)	UNIFEM Rozvojový fond OSN pro ženy	UNICEF Dětský fond OSN
UNDCP Program OSN pro kontrolu drog	UNV Program dobrovolníků OSN	WFP Světový potravinový program
UNEP Program OSN pro životní prostředí	UNFPA Populační fond OSN	UNRWA** Agentura OSN pro pomoc a práci ve prospěch palestýnských uprchlíků na Blízkém východě

DALŠÍ ORGANIZACE OSN

OHCHR Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva	UNCHS Centrum OSN pro lidská sídla (Habitat)	UNOPS Úřad OSN pro projektové služby	UNU Univerzita OSN
---	--	--	------------------------------

VÝZKUMNÉ A ŠKOLÍCÍ INSTITUTY

INSTRAW Mezinárodní výzkumný a vzdělávací institut pro problematiku žen	UNITAR Vzdělávací a výzkumný institut OSN	UNIDIR** Výzkumný institut OSN pro otázky odzbrojení
UNICRI Meziregionální výzkumný institut OSN pro kriminalitu a justici	UNRISD Výzkumný ústav OSN pro sociální rozvoj	

SPOJENÝCH NÁRODŮ

SPOJENÝCH NÁRODŮ

EKONOMICKÁ A SOCIÁLNÍ RADA

PROVOZNÍ KOMISE
Komise pro sociální rozvoj
Komise pro lidská práva
Komise pro omamné látky
Komise pro prevenci kriminality a trestní spravedlnost
Komise pro vědu a techniku pro rozvoj
Komise pro trvale udržitelný rozvoj
Komise pro postavení žen
Komise pro otázky populace a rozvoje
Statistická komise

REGIONÁLNÍ KOMISE
Ekonomická komise pro Afriku (ECA)
Evropská hospodářská komise (ECE)
Ekonomická komise pro Latinskou Ameriku a karibskou oblast (ECLA/C)
Ekonomická a sociální komise pro Asii a oblast Tichomoří (ESCAP)
Ekonomická a sociální komise pro západní Asii (ESOWA)

Stálé výbory a výbory v průběhu zasedání
Experti a ad hoc orgány

IAEA
Mezinárodní agentura pro atomovou energii

WTO
Světová obchodní organizace

CTBTO
Organizace pro úplný zákaz jaderných zkušek

OPCW
Organizace pro zákaz chemických zbraní

WTO
Světová turistická organizace

PORUČENSKÁ RADA

SPECIALIZOVANÉ AGENTURY*

ILO
Mezinárodní organizace práce

FAO
Organizace pro výživu a zemědělství

UNESCO
Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu

WHO
Světová zdravotnická organizace

SKUPINA SVĚTOVÉ BANKY

IBRD Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj

IDA Mezinárodní rozvojová organizace

IFC Mezinárodní finanční kooperace

MIGA Mezinárodní agentura pro garanci investic

ICSID Mezinárodní centrum pro urovnání investičních sporů

IMF
Mezinárodní měnový fond

ICAO
Mezinárodní organizace civilního letectví

IMO
Mezinárodní námořní organizace

ITU
Mezinárodní telekomunikační unie

UPU
Světové poštovní unie

WMO
Světová meteorologická organizace

WIPO
Světová organizace duševního vlastnictví

IFAD
Mezinárodní fond pro zemědělský rozvoj

UNIDO
Organizace OSN pro průmyslový rozvoj

SEKRETARIÁT

OSG
Úřad generálního tajemníka OSN

OIOS
Úřad pro vnitřní dohled

OLA
Úřad pro právní otázky

DPA
Odbor pro politické otázky

DDA
Odbor pro otázky odzbrojení

DPKO
Odbor pro mírové operace

OCHA
Oddělení pro koordinaci humanitární činnosti

DESA
Odbor pro ekonomické a sociální otázky

DGAACS
Odbor pro záležitosti Valného shromáždění a konferenční služby

DPI
Odbor pro poskytování informací veřejnosti

DM
Odbor pro řízení

OIP
Úřad programu pro Irák

UNSECOORD
Úřad bezpečnosti koordinátora OSN

ODCCP
Úřad pro kontrolu drog a prevenci kriminality

UNOG
Úřad OSN v Ženevě

UNOV
Úřad OSN ve Vídni

UNON
Úřad OSN v Nairobii

Poznámky: Plná čára znamená vztah přímé podřízenosti příslušnému základnímu orgánu. Přerušovaná čára znamená vztah v rámci programu OSN pro kontrolu drog je součástí Úřadu OSN pro kontrolu drog a prevenci zločinů. *UNRWA a UNIDIR podléhají pouze VS. **Světová obchodní organizace a Světová turistická organizace používají stejné logo. IAEA podléhá Radě bezpečnosti a Valnému shromáždění. *Právní komise CTBTO a OPCW spadají pod VS. *Specializované agentury jsou autonomní organizace spolupracující s OSN a vzájemně mezi sebou prostřednictvím koordinátního systému ECOSOC na mezinárodní úrovni a prostřednictvím Výboru výkonných ředitelů pro koordinaci (CEB) na úrovni svých sekretariátů.

* Autonomní organizace spolupracující s OSN a vztahem mezi sebou prostřednictvím koordinátního mechanismu Binomické a sociální sítě.
** Zodpovědný je pouze Valnému shromáždění.



Valné shromáždění

- Zástupci všech členských států s 1 hlasem.
- Zasedá zpravidla 1 x ročně v září v New Yorku.
- V čele Valného shromáždění stojí předseda (od 18. 9. 2012 Vuk Jeremić) a 21 místopředsedů.
- Projednává všechny otázky, které jsou spojené s Chartou OSN, také projednává zprávy jednotlivých dalších hlavních orgánů a volí jejich členy.
- O otázkách míru a bezpečnosti, přijetí nových členů, rozpočtu atd., je nutná dvoutřetinová většina hlasů.
- Při rozhodování o ostatních otázkách rozhoduje prostá většina.



Valné shromáždění

❏ Funkce a pravomoci:

- ❏ zvažovat a činit doporučení v záležitostech týkajících se principů spolupráce při udržování světového míru a bezpečnosti včetně otázek odzbrojení a omezování zbrojení,
- ❏ jednat o otázkách týkajících se mezinárodního míru a bezpečnosti s výjimkou případů, kdy se sporem nebo situací zabývá Rada bezpečnosti,
- ❏ iniciovat vypracovávání studií a zpráv a činit doporučení,
- ❏ prosazovat mírová řešení všech situací, které by mohly ohrozit přátelské vztahy mezi národy.
- ❏ určovat a schvalovat rozpočet OSN,
- ❏ volit nestálé členy Rady bezpečnosti, členy Ekonomické a sociální rady a dodatečně členy Poručenské rady,
- ❏ volit soudce Mezinárodního soudního dvora a na základě doporučení Rady
- ❏ jmenovat generálního tajemníka OSN.



Rada bezpečnosti OSN

- ❖ Nejmocnější orgán OSN.
- ❖ www.un.org/Docs/sc
- ❖ 15 členů - Pět členů jsou tzv. **stálí členové** se zvláštními pravomocemi, zbylých 10 členů (**nestálí členové**) je voleno Valným shromážděním OSN na dvouleté období.

Aktivita:

- ❖ *zachování míru ve světě*
- ❖ *řešení sporů*
- ❖ *úprava zbrojení*
- ❖ *používání sankcí vůči narušiteli*
- ❖ *podnikání vojenských akcí proti agresoru*
- ❖ *navrhuje kandidáta na generálního tajemníka*
- ❖ *spolu s valným shromážděním volí soudce mezinárodního soudního dvoru*
- ❖ *předkládá zprávy o svojí činnosti valnému shromáždění*



Rada bezpečnosti OSN

Stálí členové:

- Čínská lidová republika
- Francie
- Rusko
- USA
- Spojené království

Nestálí členové:

- Do 2013 – Ázerbájdžán, Guatemala, Maroko, Pákistán, Togo
- Do 2014 – Jižní Korea, Rwanda, Argentina, Austrálie, Lucembursko



Ekonomická a sociální rada OSN (ECOSOC)

- ❏ Koordinace hospodářské a sociální činnosti OSN.
- ❏ 54 členů s tříletým funkčním obdobím, rozhodnutí jsou přijímána prostou většinou, každý člen disponuje jedním hlasem.
- ❏ Funkce a pravomoci:
 - ❏ ústřední diskusní fórum k projednávání mezinárodních ekonomických a sociálních otázek,
 - ❏ vypracovává studie a zprávy, předkládá doporučení týkající se mezinárodních ekonomických, sociálních, kulturních, vzdělávacích, zdravotních a dalších otázek,
 - ❏ podporuje respektování a dodržování lidských práv a základních svobod.



Ekonomická a sociální rada OSN odborné komise

- 9 výkonných komisí (Statistická komise, Komise pro populaci a rozvoj, Komise pro sociální rozvoj, Komise pro lidská práva, Komise pro postavení žen, Komise pro narkotika, Komise pro prevenci kriminality a trestní spravedlnost, Komise pro vědu a techniku pro rozvoj a Komise pro trvale udržitelný rozvoj).
- 5 regionálních komisí: Ekonomická komise pro Afriku (sídlo Addis Abeba, Etiopie), Ekonomická a sociální komise pro Asii a Tichomoří (Bangkok, Thajsko), Ekonomická komise pro Evropu (česky též Evropská hospodářská komise, EHK) (Ženeva, Švýcarsko), Ekonomická komise pro Latinskou Ameriku a Karibskou oblast (Santiago, Chile), Ekonomická a sociální komise pro západní Asii (Bejrút, Libanon).



Poručenská rada OSN

- Do roku 1994 správa jedenácti území zařazených do poručenské soustavy.
- www.un.org/documents/tc
- Funkce a pravomoci:
 - Jejím úkolem bylo zajistit přijetí takových kroků, které připraví tato území na samosprávu nebo samostatnost.
- Posledním bylo svěřenecké území Tichomořských ostrovů (Palau), které se v roce 1994 staly 185. členským státem OSN.
- Složena ze stalých členů Rady bezpečnosti.
- Nyní se schází dle potřeby.



Mezinárodní soudní dvůr

- Sídlo v nizozemském Haagu.
- Řeší spory mezi členskými státy a předává OSN a jejím specializovaným organizacím odborné posudky.
- Statut je určen Chartou OSN.
- Soudních procesů se mohou účastnit a své spory mohou soudu předkládat pouze státy.
- Soud tvoří 15 soudců volených v oddělených hlasováních Valným shromážděním a Radou bezpečnosti.
- Předseda - Rosalyn Higgins (Velká Británie).



Mezinárodní trestní tribunály

- ❏ Sídlo v nizozemském Haagu.
- ❏ Stíhá osoby zodpovědné za zločin genocidy, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a potenciálně také zločin agrese.
- ❏ *Tribunál pro bývalou Jugoslavii (1993)* - soud má 16 stálých soudců a 27 nestálých soudců.
- ❏ *Tribunál pro Rwandu (1994)* – 18 nestálých soudců.



Generální tajemník

- Diplomat, obhájce, úředník a výkonný ředitel = symbol OSN.
- Generální tajemník - mluvčí všech obyvatel světa.
- Od 1. ledna 2007 - Ban Ki-moon.
- Kofi Annan, Butrus Butrus-Ghálí, Javier Peréz de Cuéllar.





Sekretariát

- ❏ Výkonný úřad generalního tajemníka zahrnuje generalního tajemníka a tým jeho poradců a zajišťuje celkové administrativní vedení OSN.
- ❏ Sekretariát sídlí v New Yorku a má úřadovny v mnoha dalších částech světa:
 - ❏ Úřad OSN v Ženevě (UNOG) - centrum diplomacie a fórum pro otázky odzbrojení a lidských práv.
 - ❏ Úřadu OSN ve Vídni (UNOV) – problematika mezinárodní kontroly zneužívání drog, mírového využití vesmírného prostoru a mezinárodního obchodního práva.
 - ❏ Úřad OSN v Nairobi (UNON) - se zaměřuje na problematiku životního prostředí a lidských sídel.



Odborné organizace OSN

- Mezinárodní obchodní centrum - ITC
- Organizace pro výchovu, vědu a kulturu - UNESCO
- Mezinárodní organizace práce - ILO
- Světová zdravotnická organizace - WHO
- Mezinárodní měnový fond – IMF
- Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky – UNHCR
- Program OSN pro lidská sídla (UN-HABITAT)
- Úřad OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě - UNRWA
- Úřad vysokého komisaře pro lidská práva - OHCHR



Odborné organizace OSN

- Dětský fond OSN - UNICEF
- Rozvojový fond OSN - UNDP
- Rozvojový fond OSN pro ženy - UNIFEM
- Pozorovatelská mise OSN v Ugandě a Rwandě - UNOMUR
- Ochranné a stabilizační síly OSN v bývalé Jugoslávii - UNPROFOR, IFOR, SFOR, KFOR
- Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (Světová banka) - IBRD
- Univerzita OSN – UNU
- Institut OSN pro vzdělávání a výzkum – UNITAR
- Organizace OSN pro výživu a zemědělství – FAO
- Mezinárodní námořní organizace - IMO

NATO (North Atlantic Treaty Organisation)

- Založena 4. dubna 1949 podpisem tzv. Washingtonské smlouvy.

Článek č. 5:

„ Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto odsouhlasily, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich uplatní právo na individuální nebo kolektivní obranu, uznané článkem 51 Charty Spojených národů, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v souladu s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a udržet bezpečnost severoatlantické oblasti.“

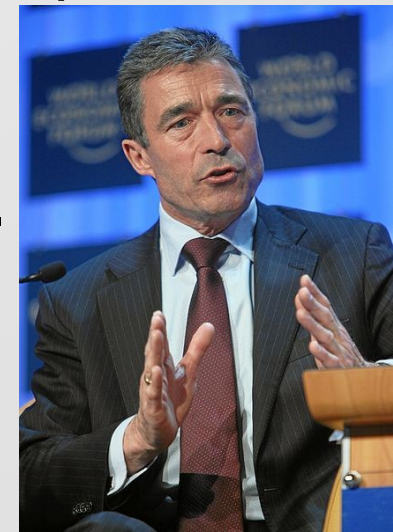
NATO

- ❖ Washingtonskou smlouvu podepsalo 4. dubna 1949 dvanáct států: USA, Kanada, Spojené království, Francie, Portugalsko, Belgie, Lucembursko, Nizozemsko, Dánsko, Norsko, Itálie, Island.
- ❖ V roce 1999 se k NATO připojilo Česko, Maďarsko a Polsko (12. března).
- ❖ Cíle - politická a vojenská spolupráci všech jejích členů podle článku 51 Charty OSN.
- ❖ Sídlo v Bruselu.

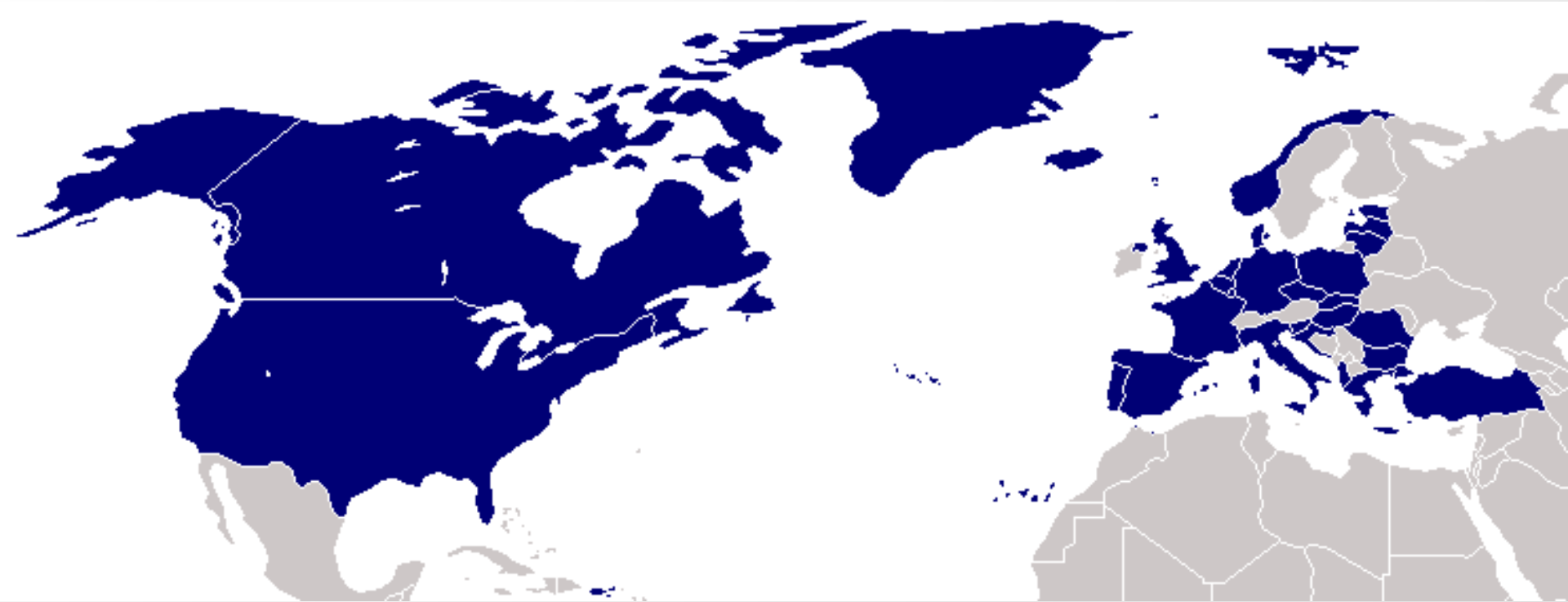


NATO - instituce

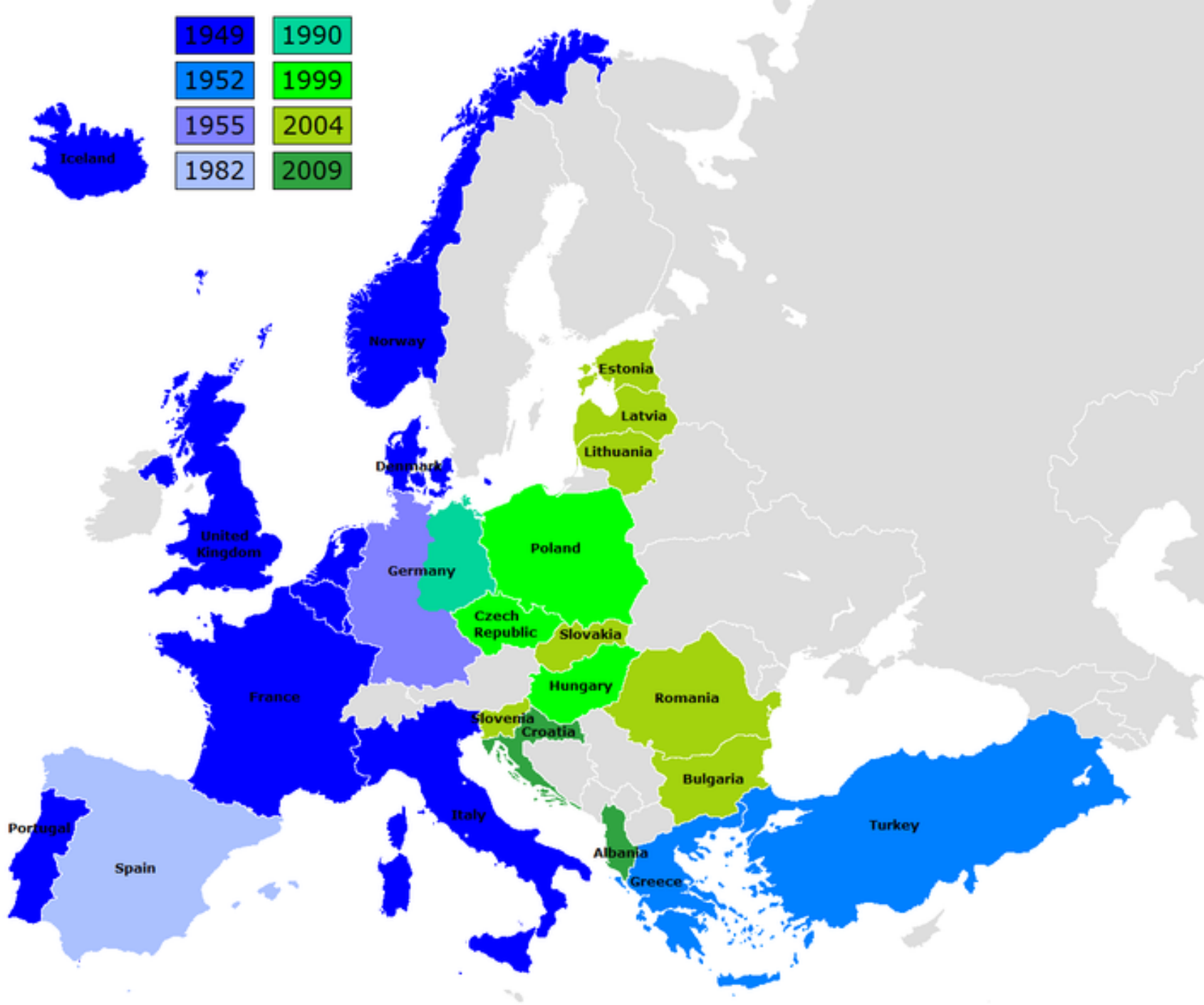
- ❖ **Rada NATO** (North Atlantic Council - NAC) – výkonná, politická a rozhodovací moc, složena ze zástupců členských zemí.
- ❖ **Výbor pro obranné plánování** (Defence Planning Committee - DPC) - obranné záležitosti a otázky, týkajících se plánování kolektivní obrany.
- ❖ **Skupina pro jaderné plánování** (Nuclear Planning Group - NPG) - role jaderných sil v bezpečnostní a obranné politice NATO.
- ❖ **Generální tajemník** – politický funkcionář mezinárodní úrovně - Anders Fogh Rasmussen.
- ❖ **Mezinárodní sekretariát**
- ❖ **Vojenský výbor**



NATO – členské země

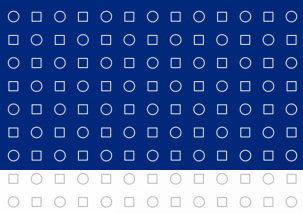


1949	1990
1952	1999
1955	2004
1982	2009



Varšavská smlouva

- ❖ Vojenský pakt evropských zemí tzv. východního bloku.
- ❖ 1955 – 1991
- ❖ *Smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci* odepsaná 14. května 1955 ve Varšavě.
- ❖ Albánie (roku 1968), Bulharsko, Československo, Maďarsko, NDR, Polsko, Rumunsko a SSSR.
- ❖ Reakce na Západoevropskou unii a Pařížskou dohodu.
- ❖ Cíl - spolupráce ve vojenské oblasti při společné obraně socialismu, suverenity a nezávislosti.
- ❖ Protipól NATO.
- ❖ Sídlo v Moskvě.

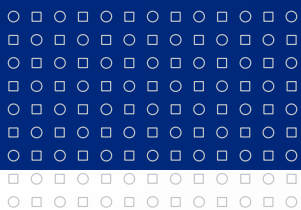


Varšavská smlouva – členské země

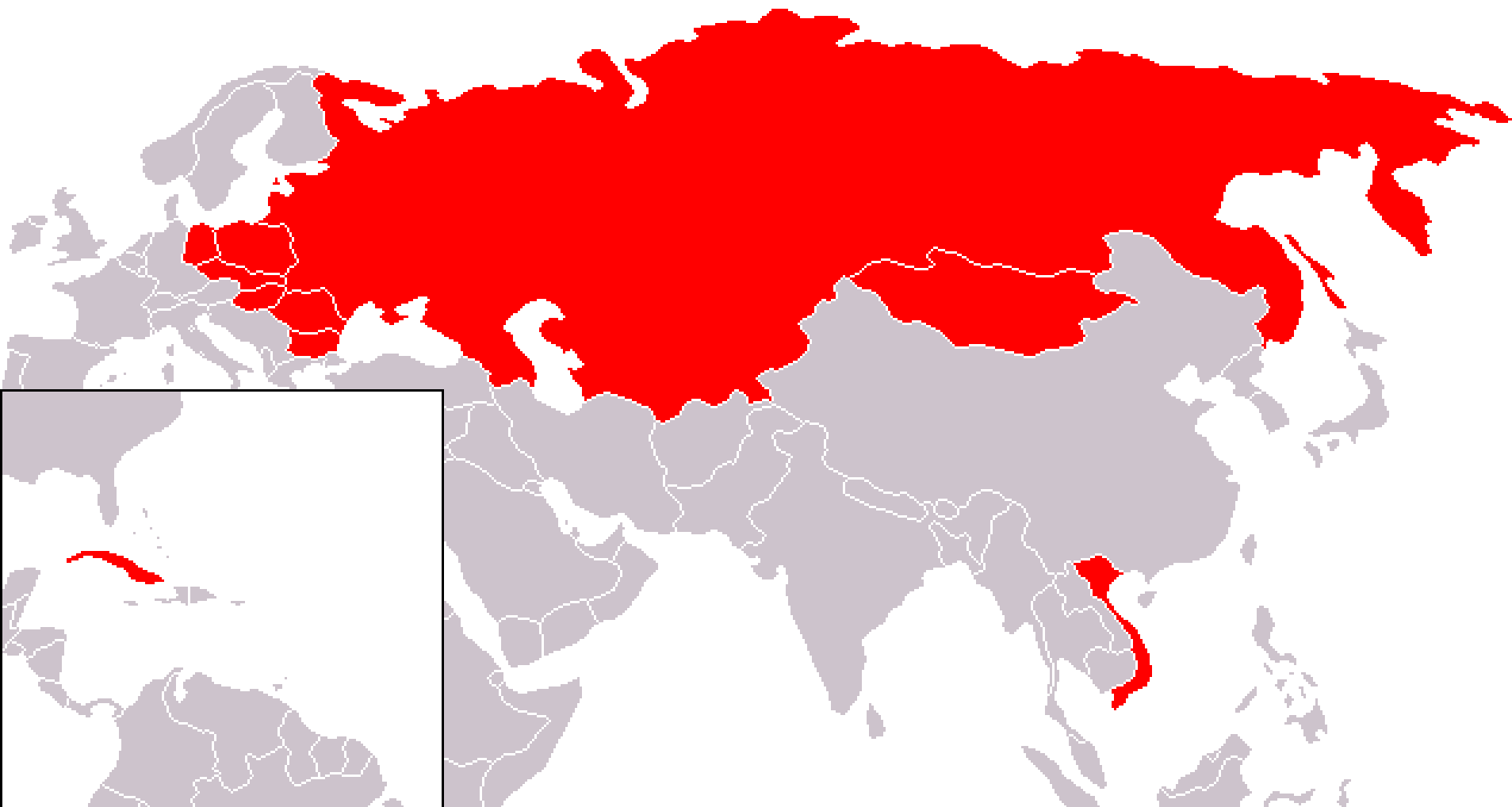


Rada vzájemné hospodářské pomoci (RVHP)

- ❖ Obchodní organizace sdružující v době studené války socialistické státy sovětského bloku.
- ❖ Protipól Marshallova plánu.
- ❖ Vznik 8. ledna 1949 - Bulharsko, Československo, Maďarsko, Polsko, Rumunsko a Sovětský svaz.
- ❖ Později přistoupily Albánie (1949) – 1987 vystoupila, NDR (1950), Mongolsko (1962), Kuba (1972) a Vietnam (1978).
- ❖ Sídlo v Moskvě.



RVHP – členské země



Globální hospodářské organizace

- Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
- Světová obchodní organizace
- Skupina Světové banky
- Mezinárodní měnový fond

Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci

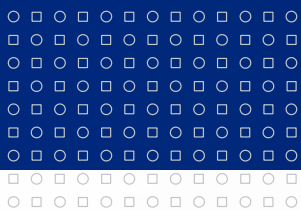
- Koordinace pomoci Marshallova plánu => Organization for European Economic Cooperation (OEEC).
- Hlavní orgán - Rada ministrů
- Existovala 1948 – 1961

- 1961 transformace do **Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj** (zkráceně OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development).
- Mezivládní organizace 30 ekonomicky nejrozvinutějších států.
- Principy demokracie a tržní ekonomiky.

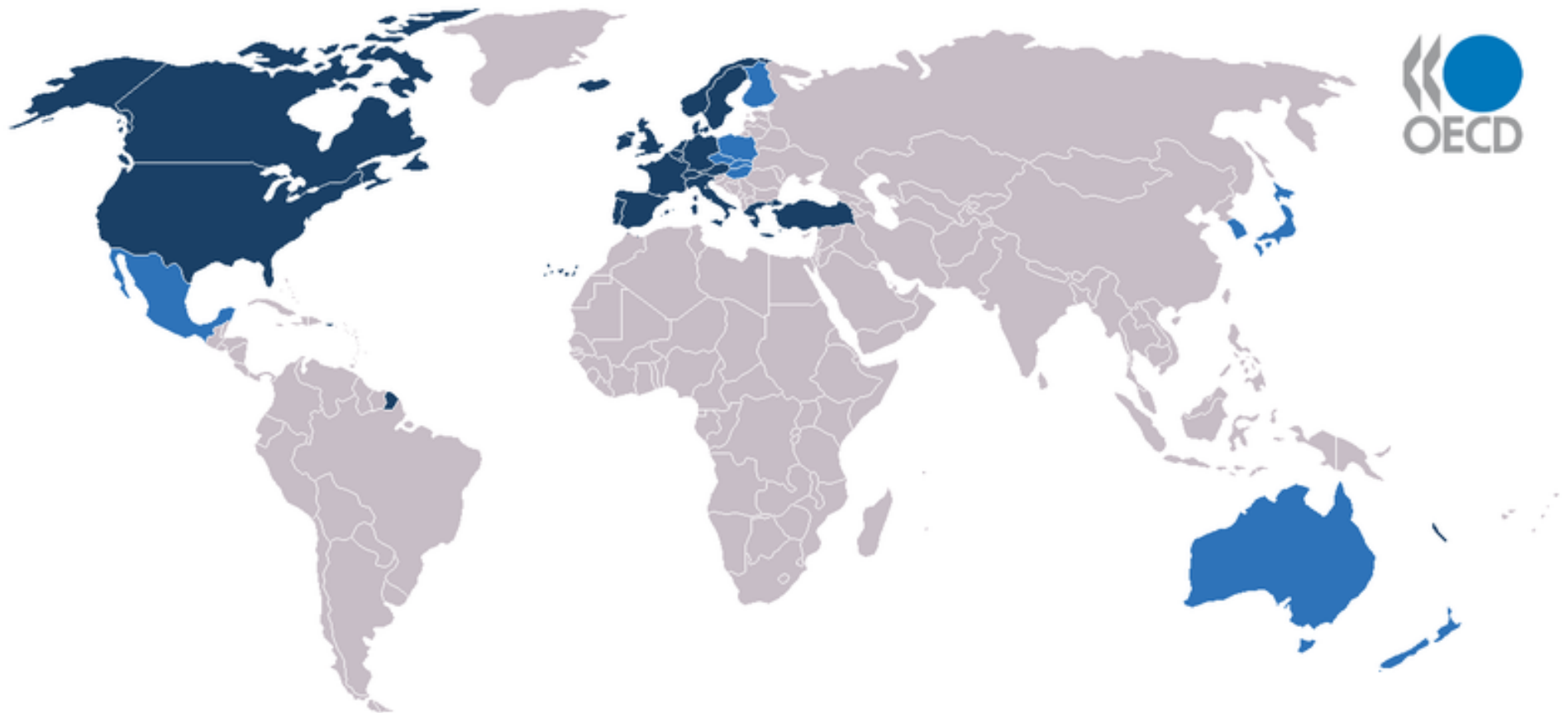
Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

- Cíl - koordinuje ekonomickou a sociálně-politickou spolupráci členských zemí, zprostředkovává nové investice, prosazuje liberalizaci mezinárodního obchodu.
- Další ekonomický rozvoj, potlačení nezaměstnanosti, stabilizace a rozvoj mezinárodních finančních trhů.
- Mezi hlavní orgány OECD patří ***rada***, složená z ministrů, coby zástupců členských zemí, dále ***výkonný výbor***, ***sekretariát*** v čele s ***generálním tajemníkem*** a několik ***odborných komisí***.
- Sídlo v Paříži.
- ČR členem od roku 1995.





Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj



Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

- ❖ Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Island, Itálie, Kanada, Lucembursko, Německo, Nizozemí, Norsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, USA, Velká Británie (30.9.1961 – vstoupila smlouva v platnost).
- ❖ Japonsko (1964), Finsko (1969).
- ❖ Austrálie (1971), Nový Zéland (1973).
- ❖ Mexiko (1994), **Česká republika (1995)**, Korejská
- ❖ republika, Maďarsko, Polsko (1996).
- ❖ Slovensko (2000).
- ❖ Evropská Unie.

Světová obchodní organizace (WTO)

- ❏ Zakládá pravidla mezinárodního obchodu prostřednictvím konsenzu mezi jeho členskými státy a řeší mezinárodní obchodní spory mezi členskými státy.
- ❏ Vznikla v roce 1995, na základě Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT – The General Agreement on Traffics and Trade) z roku 1947.
- ❏ Sídlem organizace je Ženeva.
- ❏ V současné době má WTO 153 členů.
- ❏ Hlavní smysl tkví v odstraňování celních bariér v mezinárodním obchodu, diskriminací apod.

Světová obchodní organizace (WTO)

Úkoly:

- ❖ *sledovat dodržování pravidel mezinárodního obchodu*
- ❖ *organizovat obchodní jednání*
- ❖ *sledovat národní obchodní politiky*
- ❖ *urovnávat spory mezi vládami*
- ❖ *omezení protekcionismu*
- ❖ *spolupráce s ostatními mezinárodními organizacemi*

The world bank group

- ❏ Internacional Bank for Reconstruction and Development (IRBD, Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj, 1945)
- ❏ International Development Association (IDA, Mezinárodní asociace pro rozvoj, 1960)
- ❏ International Finance Corporation (IFC, Mezinárodní finanční korporace, 1956)
- ❏ Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA, Multilaterální agentura pro investiční záruky, 1988)
- ❏ International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID, International Centre for Settlement of Investment Disputes)

Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj

- ❖ Internacional Bank for Reconstruction and Development.
- ❖ Organizace je známější pod názvem World Bank (IRBD + IDA).
- ❖ Nejvýznamnější instituce v oblasti mezinárodního pohybu kapitálu.
- ❖ Banka vznikla v roce 1945.
- ❖ Sídlí ve Washingtonu. <http://www.worldbank.org>.
- ❖ Peníze se získávají z vkladů členských zemí a z prodeje obligací.
- ❖ Banka investuje do komplexní přestavby národních ekonomik především ve třetím světě.
- ❖ Problémem je nedostatečná kontrola využívání půjčených peněz.

Mezinárodní asociace pro rozvoj

- ❏ International Development Association (IDA)
- ❏ Vznikla v roce 1960.
- ❏ <http://www.worldbank.org/ida/>

- ❏ Pomoc asociace je určena nejchudším zemím, kterým IDA poskytuje bezúročné půjčky a další služby.

- ❏ Většina finančních prostředků IDA pochází z příspěvků bohatších členských států, včetně několika rozvojových zemí.

Mezinárodní finanční korporace

- International Finance Corporation (IFC).
- Vznikla v roce 1956.
- <http://www.ifc.org>
- Podporuje růst rozvojového světa tím, že financuje investice do soukromého sektoru a poskytuje technickou pomoc a konzultační služby vládám a podnikům.
- Ve spolupráci se soukromými investory IFC poskytuje úvěry a přímé investice na podnikatelské projekty v rozvojových zemích.

Multilaterální agentura pro investiční záruky

- ❖ Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA).
- ❖ Vznikla v roce 1988.
- ❖ <http://www.miga.org/>
- ❖ Podporuje zahraniční investice v rozvojových zemích prostřednictvím garancí, jimiž se zahraničním investorům zaručuje za ztráty způsobené neobchodními riziky.
- ❖ MIGA také poskytuje technickou pomoc zaměřenou na šíření informací o investičních příležitostech.

Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů

- ❏ International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID).
- ❏ <http://www.worldbank.org/icsid/>
- ❏ Pomáhá urovnávat nebo rozhodovat investiční spory mezi zahraničními investory a hostitelskou zemí.

Světová banka x ČR

- 17. 4. 2005 na jarním zasedání ve Washingtonu přesunula Světová banka Českou republiku ze skupiny rozvojových zemí do skupiny světových ekonomik (rozvinutých zemí).
- Vyřazení ze skupiny rozvojových zemí znamená, že ČR nepotřebuje finanční podporu a pomoc a ztrácí nárok na úvěry (ČR úvěry již delší dobu nečerpala).

Mezinárodní měnový fond

- Internacional Monetary Fund.
- Fond byl založený v roce 1944 v USA (Bretton Woods, sídlo Washington).
- <http://www.imf.org>
- Hlavním úkolem fondu je odstraňování překážek, které brání volnému pohybu zboží a služeb.
- V září 2000 proběhlo v Praze společné zasedání IRBD a IMF.

Mezinárodní měnový fond

➤ Funkce:

- Usnadňuje mezinárodní měnovou spolupráci.
- Podporuje stabilitu směnných kurzů a řádné provádění peněžní výměny.
- Napomáhá při vytváření mnohostranného systému plateb a odstraňování omezení devizové směny.
- Prostřednictvím krátkodobé finanční pomoci umožňuje členským státům napravit nevyvážený stav jejich platební bilance.

Regionální hospodářské organizace

- Regionální banky
- Evropské sdružení volného obchodu
- Asijsko-pacifické hospodářské společenství
- Latinskoamerické integrační společenství
- Sdružení národů jihovýchodní Asie
- Středoevropská zóna volného obchodu
- Islámská organizace pro hospodářskou spolupráci
- Severoamerická zóna volného obchodu

Regionální banky

- Například Evropská investiční banka, Evropská banka pro obnovu a rozvoj, Africká rozvojová banka, Asijská rozvojová banka, Meziamerická rozvojová banka, Arabská banka hospodářského rozvoje v Africe aj.
- Tyto organizace se soustředí na získávání peněz z vlastního kapitálu a úrokování půjček, které poskytují především na dlouhodobé investiční akce.
- Finance jsou určeny především pro podporu kontinentů, investice do snižování chudoby a zlepšování životního prostředí.

Evropská investiční banka

- European Investment Bank.
- <http://www.eib.org/>
- Sídlí v Luxembourgu.
- Poskytuje dlouhodobé investiční úvěry podporující vyvážený hospodářský vývoj a integraci Evropské unie.
- Finanční orgán EU.

Evropské sdružení volného obchodu (ESVO)

- ❏ European Free Trade Association (EFTA).
- ❏ Sídlo: Ženeva.
- ❏ <http://www.efta.int>

- ❏ Členské státy: Norsko, Švýcarsko, Island, Lichtenštejnsko.

- ❏ Vznikla 24. ledna 1960 ve Stockholmu jako reakce Velké Británie na rozvoj EHS.

Evropské sdružení volného obchodu (ESVO)

- ❏ Členskými státy se tedy staly země, které nechtěly (kvůli přílišné centralizaci pravomocí) nebo nemohly (díky neutralitě) se připojit k EHS – Rakousko, Dánsko, Švédsko, Norsko, Portugalsko, Švýcarsko a Velkou Británií.
- ❏ Později se připojilo Lichtenštejnsko a Island.
- ❏ Dalším významným mezníkem v historii ESVO se stalo založení Evropského ekonomického prostoru (1985), jež prohloubilo spolupráci mezi zeměmi ES a ESVO.

Asijsko-pacifické hospodářské společenství

- Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC).
- <http://www.apecsec.org.sg>
- Vznik v roce 1989 (Canberra).
- V budoucnosti by toto seskupení mělo společně s EU a NAFTA tvořit páteř světové ekonomiky.

Asijsko-pacifické hospodářské společenství

- ❖ Austrálie, Brunej, Filipíny, Indonésie, Japonsko, Kanada, Korejská republika, Malajsie, Nový Zéland, Singapur, Thajsko, USA (12 zakládajících členů).
- ❖ Čína, Honkong, Taiwan (1991).
- ❖ Mexiko, Papua – Nová Guinea (1993).
- ❖ Chile (1994).
- ❖ Peru, Rusko, Vietnam (1998).

Latinskoamerické integrační společenství

- ❏ Asociación Latinoamericana de Integración (ALADI).
- ❏ Založeno roku 1980.
- ❏ <http://www.aladi.org/>
- ❏ Členské státy: Argentina, Bolívie, Brazílie, Ekvádor, Chile, Kolumbie, Mexiko, Paraguay, Peru, Uruguay, Venezuela; v roce 1998 byla přijata Kuba.

Sdružení národů jihovýchodní Asie

- Association of Southeast Asian Nations (ASEAN).
- Založeno roku 1967 v Bangkoku.
- <http://www.aseansec.org>
- Členské státy: Filipíny, Indonésie, Malajsie, Singapur, Thajsko; Brunej (1984), Vietnam (1995), Laos, Myanmar (1997), Kambodža (1999).
- Cílem je vytvořit jednotný trh se společnými cíli v oblasti politiky a bezpečnosti.

Středoevropská zóna volného obchodu

- ❏ Central European Free Trade Agreement (CEFTA).
- ❏ Založena v roce 1992 (dohodu původně podepsalo Československo).
- ❏ <http://www.cefta.org>
- ❏ Členské státy: Česká republika, Maďarsko, Polsko, Slovensko, Slovinsko (1996), Rumunsko (1997), Bulharsko (1999).
- ❏ Kandidáti členství: Chorvatsko, Lotyšsko, Estonsko, Litva, Ukrajina.

Islámská organizace pro hospodářskou spolupráci

- ❏ Economic Cooperation Organization (ECO).
- ❏ Založena v roce 1985, rozšířena v roce 1992.
- ❏ Sídlí v Teheránu.
- ❏ <http://www.ecosecretariat.org/>
- ❏ Základající státy – Írán, Pákistán a Turecko.
- ❏ Organizace pro ekonomickou, technickou a kulturní spolupráci členských zemí.

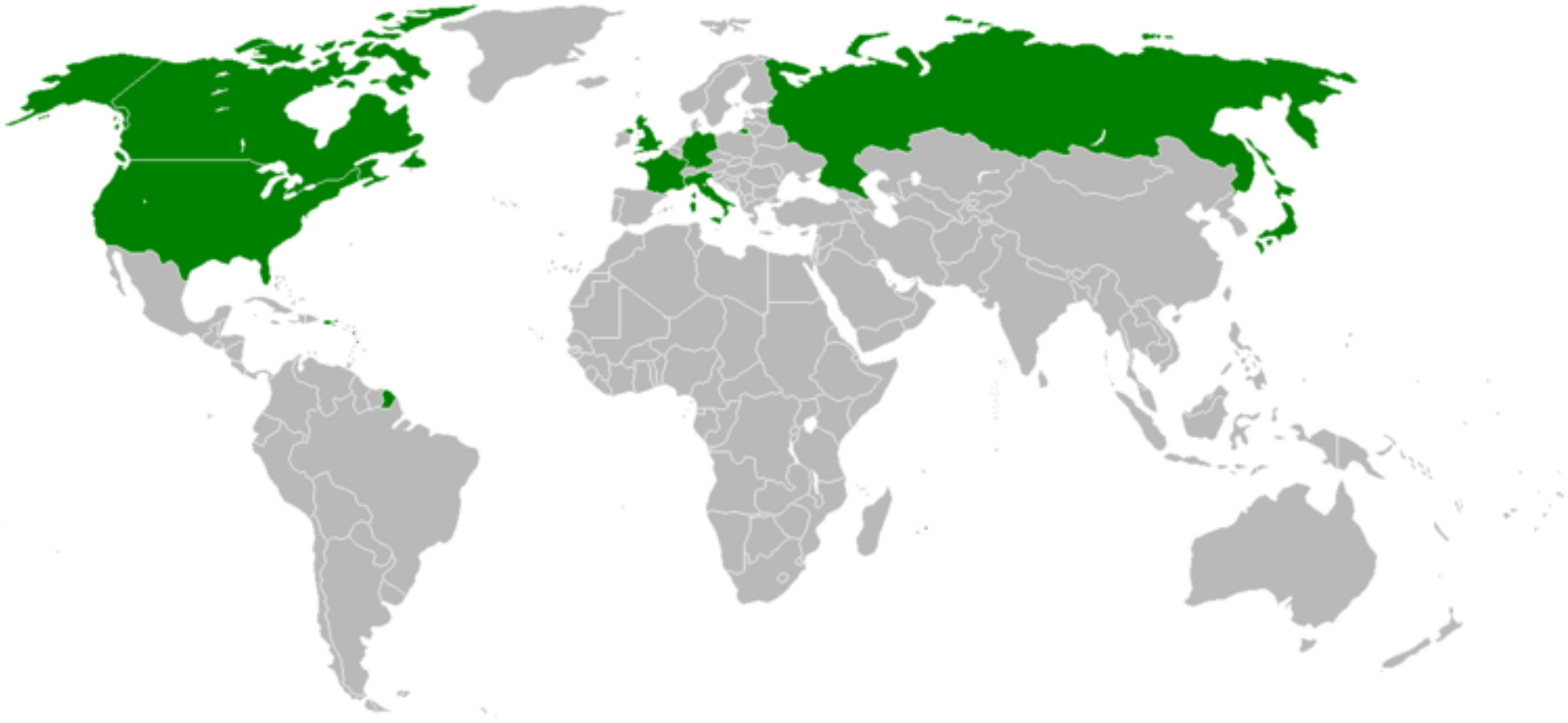
Severoamerická zóna volného obchodu

- North American Free Trade Area (NAFTA).
- Založena roku 1994.
- Členské země: Mexiko, Kanada, USA.
- <http://www.nafta-sec-alena.org/>

G7+1

- ❖ Sdružení sedmi nejvyspělejších států světa a Ruska.
- ❖ Založena v roce 1976.
- ❖ Členské země: Francie, Itálie, Japonsko, Kanada, Německo, USA, Velká Británie.
- ❖ Dohromady tyto státy představují 65% světové ekonomiky.
- ❖ Neformální sdružení – nemá vnitřní strukturu, nemá orgány a instituce.
- ❖ Na jednáních se probírají záležitosti společného zájmu i globálního významu.

G8 – členské země



G?

- ❖ G5 – Francie, Japonsko, Německo, USA, Velká Británie.
- ❖ G6 – *1976, G7 bez Kanady
- ❖ G8 – *1988, G7 + SSSR (politický akt)
- ❖ V roce 2005 byla v Gleneagles založena také skupina **G8+5**, která se schází na vlastních mítincích určených pro ministry energetiky a ministry financí všech osmi členských zemí a dále Číny, Mexika, Indie, Brazílie a Jihoafrické republiky.

- ❖ G9 – G8 + Evropská Unie.
- ❖ G10 – G7 + Belgie, Nizozemí, Švédsko, Švýcarsko.

G20

- ❖ G21,G22,G20+
- ❖ <http://www.g-20.mre.gov.br/>
- ❖ Skupina 20 rozvojových států.
- ❖ Orientují se především na ochranu zemědělství.
- ❖ 65% světové populace
- ❖ 72% zemědělců

- ❖ Např. Indie, Brazílie, Čína, Egypt, Kuba, JAR, Tanzánie, Zimbabwe, Thajsko, Filipíny...

G20

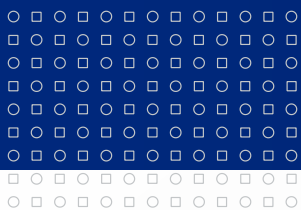
- ❖ Group of 20
- ❖ <http://www.g20.org/>
- ❖ Nejbohatší země světa.

- ❖ V současnosti 20 členů (19 států) – EU, Argentina, Austrálie, Brazílie, Čína, Francie, Indie, Indonésie, Itálie, JAR, Japonsko, Kanada, Korea, Mexiko, Německo, Rusko, Saudská Arábie, Turecko, USA, Velká Británie.

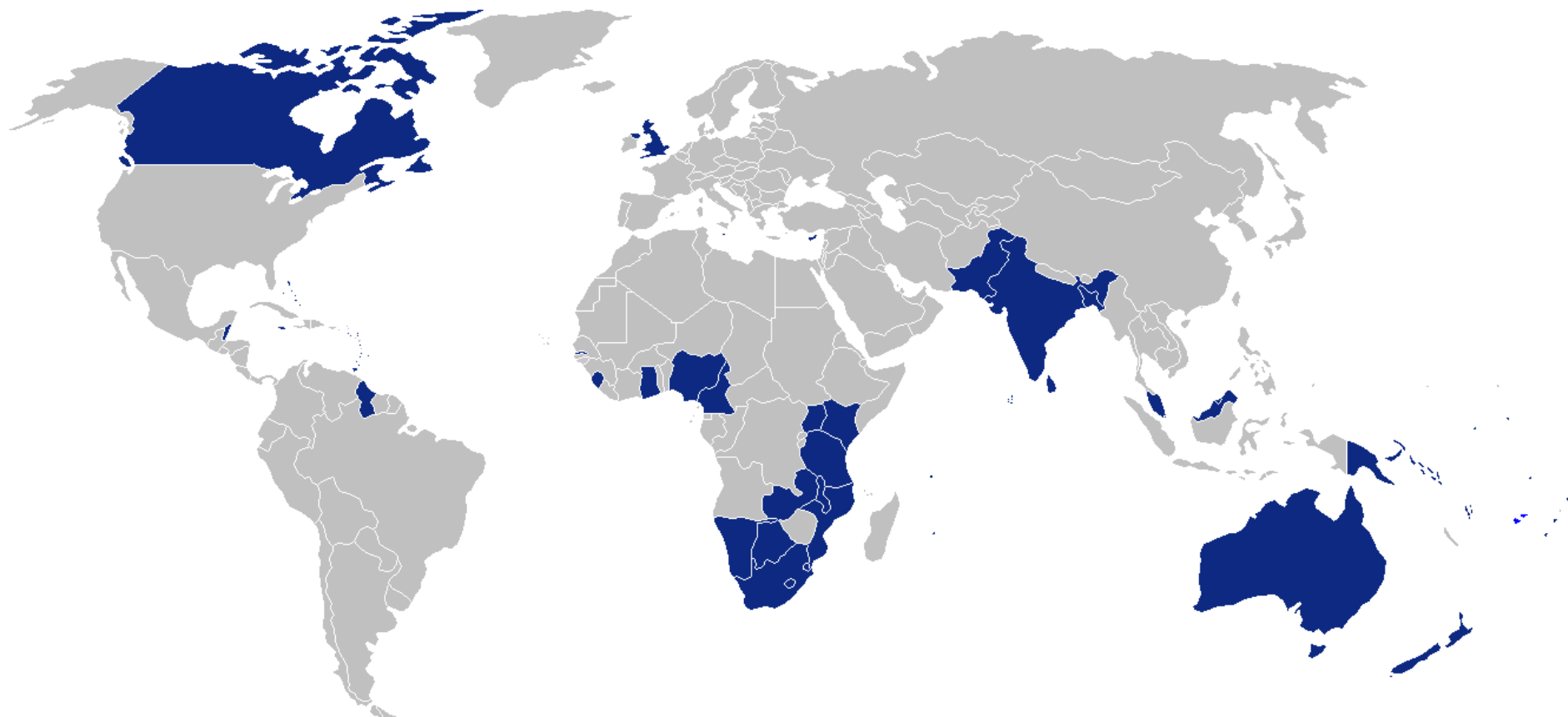
Commonwealth

- ❏ Volné sdružení Velké Británie a jejích bývalých dominií a kolonií.
- ❏ Do roku 1931 Commonwealth nesl označení ***Britské impérium***, v letech 1931-1947 pak ***Britské společenství národů***.
- ❏ V čele Alžběta II.





Členské země



Odvětвовé organizace

- ❏ Organizace států vyvážejících ropu (OPEC).
- ❏ Organizace arabských zemí vyvážejících ropu (OAPEC).

Organizace států vyvážejících ropu

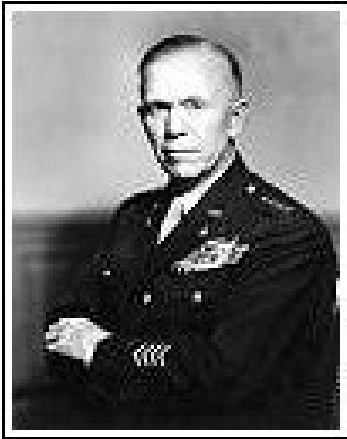
- ❏ Organization of Petroleum Exporting Countries (OPEC).
- ❏ Založena v Bagdádu v září 1960 – zakládající státy – Irák, Írán, Kuvajt, Saudská Arábie.
- ❏ <http://www.opec.org/>
- ❏ Sídlo Ženeva.
- ❏ Členové: Írán, Irák, Kuvajt, Saudská Arábie, Venezuela (1960), Katar (1961), Indonésie, Libye (1962), SAE (1967), Alžírsko (1967), Nigérie (1971), Ekvádor (1973-1992), Gabon (1975-1994).
- ❏ Koordinace ropné politiky (stanovení exportních cen ropy a koncesních poplatků ropných společností, koordinace těžebních plánů a produkčních kvót), finanční pomoc poskytovaná rozvojovým zemím.

Organizace arabských zemí vyvážejících ropu

- Organization of Arab Petroleum Exporting Countries (OAPEC).
- <http://www.oapec.org/>
- Založena 1968 v Kuvajt (sídlo).
- Členy se mohou stát arabské státy, kde zisky z těžby ropy tvoří výraznou část HDP.
- Členské státy: Kuvajt, Libye, Saudská Arábie (1968), Alžírsko, Bahrajn, Katar, SAE (1970), Irák, Sýrie (1972), Egypt (1973), Tunisko (1982).

Další organizace

- Tichomořský pakt bezpečnosti (ANZUS) – 1951
- Jihoamerický společný trh (MERCOSUR) – 1991
- Sdružení nezávislých států (SNS) – 1991
- Liga arabských států (LAS) – 1945
- Latinskoamerický hospodářský systém (SELA) – 1975
- Společenství pro rozvoj jižní Afriky (SADC) – 1980
- Hospodářské společenství západoafrických zemí (ECOWAS) – 1975
- Ekonomická komunita západoafrických států (ECOWAS) - 1975
- Západoafrická měnová unie (UEMOA) - 1994



Historie ES (EU)



Projekt Evropské unie

- ❑ Evropská unie (EU) není ani federací jako Spojené státy americké ani organizací pro spolupráci mezi vládami jako OSN.
- ❑ Členské státy delegují některé ze svých rozhodovacích pravomocí na jimi vytvořené a vzájemně sdílené instituce.

Poválečná Evropa

- ❏ ***Marshallův plán*** pro ekonomické oživení válkou zničené Evropy – OEEC – Organizace pro Evropskou Hospodářskou Spolupráci zodpovědná za management plánu (1947-48).
- ❏ Vytvoření ***Rady Evropy*** ve Štrasburku (1949)
 - není institucí EU, ale byla 1. parlamentním uskupením na evropské úrovni (kodecize).
- ❏ Založení ***Evropského společenství uhlí a oceli (ECSC)***
 - přímý zárodek EU institucí.

Myšlenka společné Evropy

- ❏ Zabránit opakování tragédie dvou světových válek.
- ❏ Zajištění evropského míru.
- ❏ Vzájemná spolupráce - *„Když si lidé zvyknou, že je spolupráce sytí, nebudou se vraždit. Když se dohodnou o tom, jak si rozdělit tehdy strategické suroviny, uhlí a ocel, nebudou se kvůli nim zabíjet.“*
- ❏ **Jean Omer Marie Gabriel Monnet** – francouzský politik
- ❏ **Robert Schuman** – francouzský ministr zahraničních věcí
- ❏ Hlavní zásluhu za jeho vznik francouzský politik J. Monnet, který vyzval k nadnárodní organizaci.

Myšlenka společné Evropy



Evropské Společenství I.

9. května 1950 předložila Francie celému kontinentu tzv. **Schumanův plán - Společný trh pro uhlí a ocel.**

Pařížská smlouva 1952 - Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko.

→ **ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli** - Dohoda o propojení uhelného a hutního průmyslu (na 50 let).

50. léta:

- spolupráce funguje, uvolnění politické situace
- integrační zájmy se soustřeďují na ekonomickou sféru
- zasedání v Bruselu – návrh na uspořádání **Evropského hospodářského společenství a Evropského společenství pro atomovou energii.**

MA



Montánní unie



Pec

Římské smlouvy 1957

O spolupráci ve všech oblastech hospodářství včetně zemědělství.

Smlouva o EHS ze dne 25. března 1957

- Společný trh s volným pohybem osob, služeb, zboží a kapitálu (tzv. čtyři svobody) a přísnými pravidly hospodářské soutěže
- Rozvoj ekonomického života
- Hlavní cíl: založení celní unie
- Formování prvních politik: zahraniční obchod, doprava a zemědělská politika.

Smlouva o EURATOM ze dne 25. března 1957

- platforma pro jadernou energetiku, podporu atomového výzkumu, zvýšení bezpečnosti jaderných zařízení a především nadnárodní kontrolu zacházení se štěpným materiálem v souvislosti s podporou mírového využívání atomové energie.

Zakládající členové EHS a EURATOM byly stejné země jako v případě ESUO (**Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko**).

Slučovací smlouva 1967

- **Smlouva o zřízení společné Rady a společné Komise Evropských společenství.**
- Podepsána 8. dubna 1965, vstoupila v platnost 1. července 1967.
- Orgány do té doby existujících tří evropských společenství (EHS, ESUO a Euratom).
- Nový název – ***Evropská společenství.***
- Společný rozpočet.

První rozšíření ES

- ❏ **1. ledna 1973** se šestka rozšiřuje na devítku a to o **Velkou Británii, Dánsko a Irsko**.
- ❏ Hlavní roli zde hrála Velká Británie – dlouhou dobu se VB distancovala od myšlenky ES.
- ❏ Snaha VB o společný trh s nižší mírou integrace – **EFTA (evropské společenství volného obchodu)** – vyjednávání se členy ESUO byla však neúspěšná, a proto VB a ostatní podávají přihlášku do Společenství.
- ❏ Pro Brity bylo členství ekonomickou nutností.
- ❏ Irsko a Dánsko byly přímo závislé na obchodních vztazích s VB, proto vstup do ES byl v podstatě přeurčen britským postupem.

První rozšíření ES



Druhé a třetí rozšíření I.

Jižní rozšíření (*Řecko, Španělsko, Portugalsko*)

- ❏ Výzva pro ES nejen v oblasti rozvoje společného trhu, ale také posílení stability ve středomořské oblasti.
- ❏ Poprvé v historii šlo o politická hlediska rozšíření, kdy Evropská společenství chtěla pomoci státům, které se zbavily diktátorských forem vlády.
- ❏ První požádalo Řecko (1975), následně Španělsko a Portugalsko.
- ❏ **Rozšíření ES způsobilo prohloubení hospodářských rozdílů a značnou finanční zátěž.**

Druhé a třetí rozšíření II.

Řecko - 1981

- Řecko mělo již velmi dlouho podepsanou smlouvu o přidružení, ale po vojenském převratu v této zemi byly styky se Společenstvím velmi omezeny. Situace se mění až po obnově demokracie.

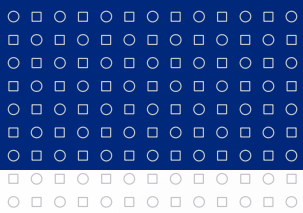
Španělsko a Portugalsko – 1986

- Podobný osud měly i státy Iberského poloostrova, které si také musely počkat až se změní jejich politický režim. Španělsko a Portugalsko požádaly o vstup do EU v roce 1977 a v roce **1986** se připojují k ostatním členům Společenství.

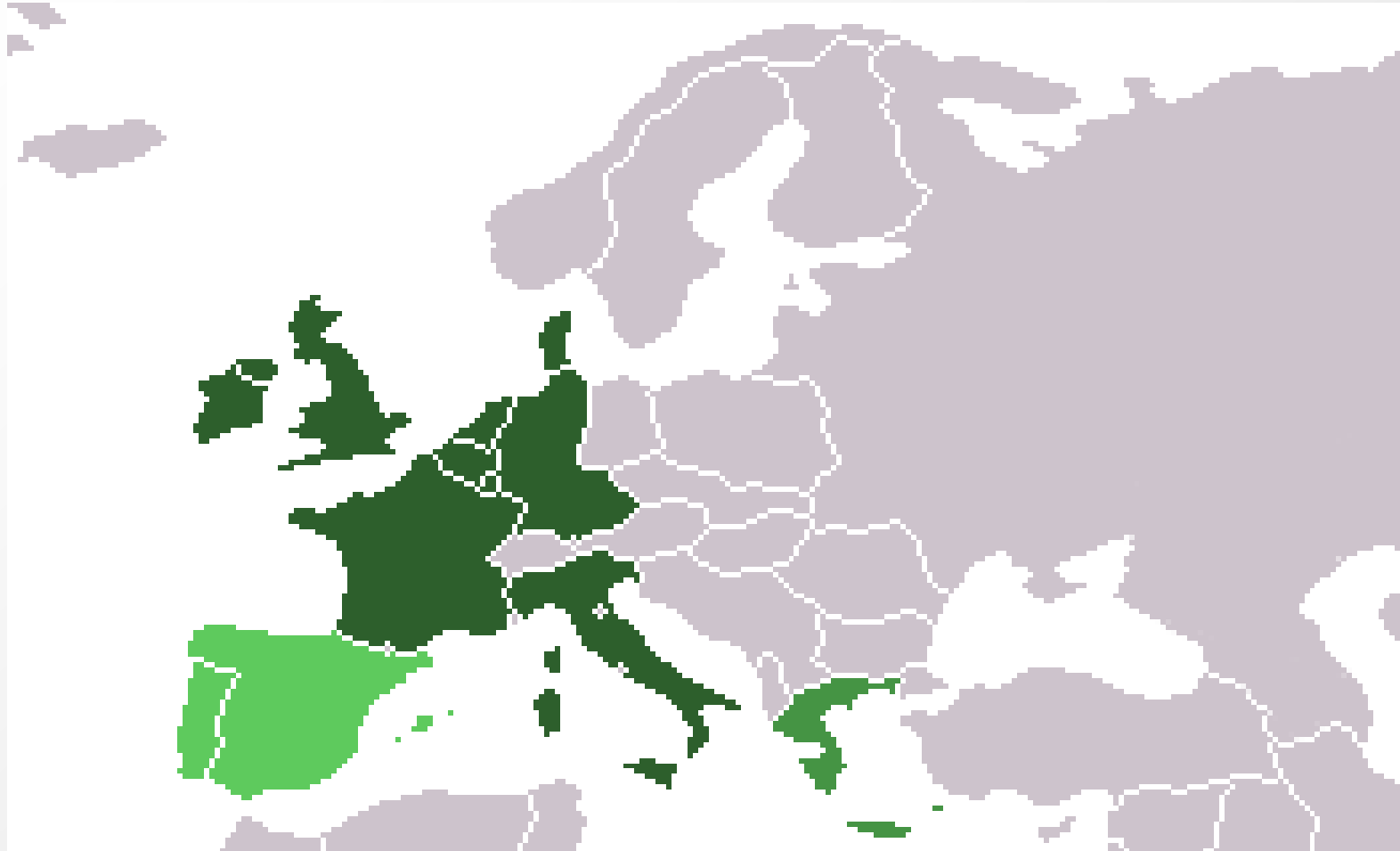
Bývalá Německá demokratická republika - 1990

- Neobvyklé rozšíření - díky sjednocení Německa se vlastně další stát, bývalá Německá demokratická republika, stává členským státem. Bylo to neplánované a rychlé rozšíření, které se vyhnulo obvyklým procesům přibližování.

Počet členských států: **12**



Druhé rozšíření



Jednotný evropský akt

1. července 1987 vstoupil v platnost „**Jednotný evropský akt**“.

- Otvíral cestu k vytvoření společného vnitřního trhu dvanácti členskými státy a řešil i otázky institucionální.
- Zrušeno právo veta při hlasování v Radě.
- Zapojení Evropského parlamentu do legislativních záležitostí.
- Stanoven harmonogram pro dokončení vnitřního trhu, tedy trhu bez vnitřních hranic.
- Užší spolupráce v oblasti zahraniční politiky.
- Stanoven nový cíl: **vytvoření hospodářské a měnové unie (společná měna pro členy ES).**

Evropská unie

Maastrichtská smlouva 1992 – „Smlouva o Evropském společenství“ a „Smlouva o Evropské unii“, platnost od 1.11.1993.

Vytvořila strukturu s třemi samostatnými oblastmi, které bývají nazývány jako tři pilíře:

- 1. pilíř:** zahrnuje **tři zakládající smlouvy o ES** - vytvořily právní a institucionální základ pro **celní unii, jednotný evropský trh a Hospodářskou a měnovou unii**. V rámci prvního pilíře byla vytvořena jedinečná institucionální struktura.
- 2. pilíř:** zahrnuje **společnou zahraniční a bezpečnostní politiku** umožňující, aby EU vystupovala v mezinárodních vztazích jako samostatný činitel a prosazovala svůj vliv a společné zájmy členských států na mezinárodní scéně.
- 3. pilíř:** zahrnuje **policejní a soudní spolupráci v trestních věcech**. Cílem je společným postupem členských států Evropské unie zajistit všem občanům prostor svobody, bezpečnosti a práva, a to prevencí a bojem proti kriminalitě, zvláště proti terorismu, obchodu s lidmi, ilegálnímu obchodu se zbraněmi a drogami, proti korupci a podvodům, proti rasismu a xenofobii.

Evropský hospodářský prostor - EHP

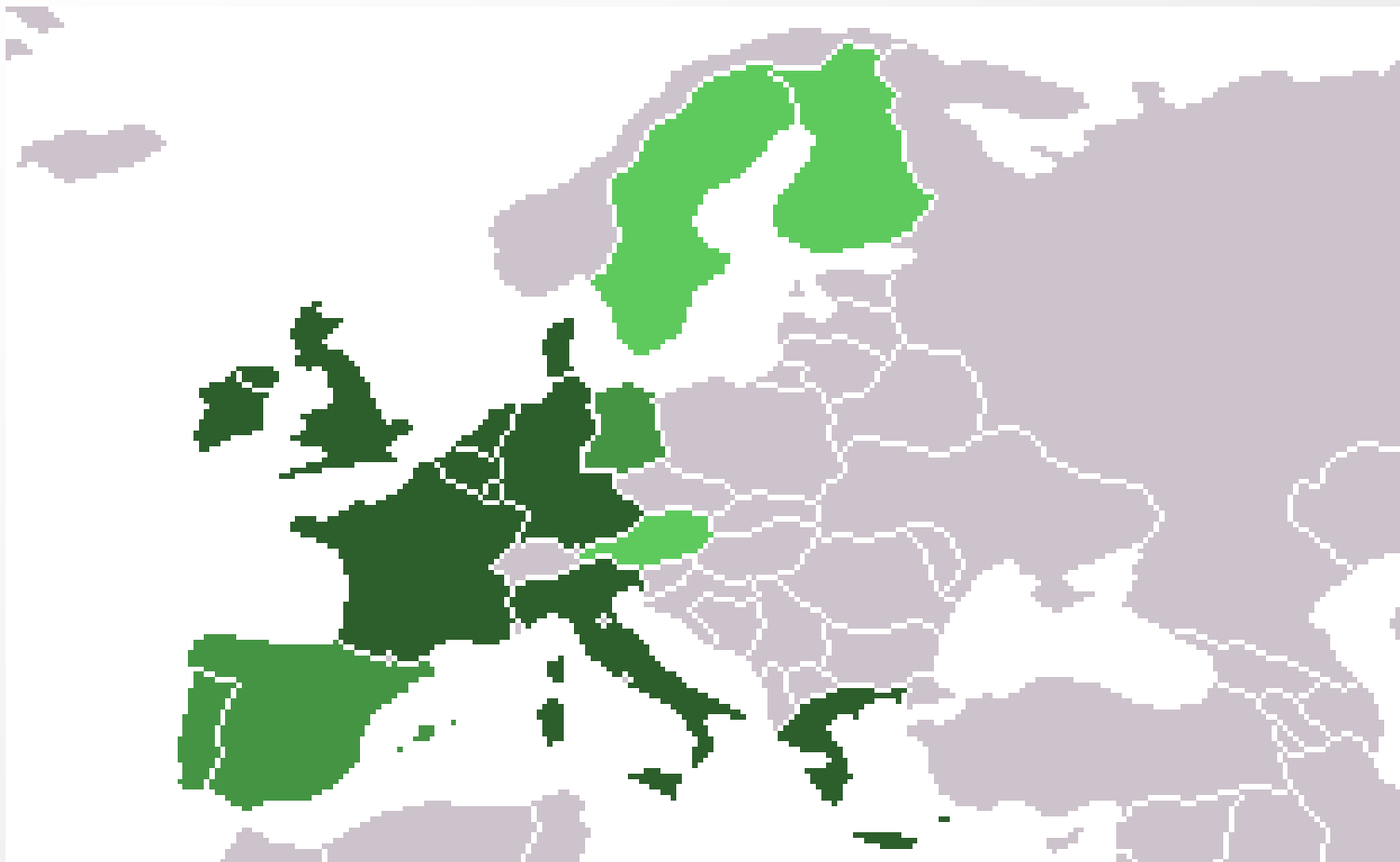
Základní myšlenka:

- Vytvořit takový hospodářský prostor, v rámci něhož by se nečlenské země, které mají podepsanou pouze dohodu o volném obchodu začlenily do vnitřního trhu ES - (jedná se o oblasti zemědělství, rybářství a dopravy).
- 1992 byla podepsána smlouva – následoval však problém s ratifikací ve Švýcarsku.
- **1994** - smlouva vstupuje v platnost.

Čtvrté rozšíření

- ❖ 1994 – schváleno přijetí ***Finska, Švédsko, Norsko*** a ***Rakouska***.
- ❖ ***Norsko*** – jeho vstup byl opět odmítnut lidovým hlasováním.
- ❖ ***1. ledna 1995*** – vstup ***Finska, Švédsko*** a ***Rakouska***.
- ❖ Vstup těchto zemí s EU nijak výrazně nezatřásl, neboť se jednalo o státy s vyspělou ekonomikou a vysokou hospodářskou úrovní. Navíc tyto země s sebou do EU přinesly také výraznou ekologickou dimenzi pro evropskou politiku.
- ❖ Celkový počet členských zemí: **15**

Čtvrté rozšíření



Páté rozšíření I.

Největší rozšíření za padesátiletou historii – tzv. východní rozšíření.

Země Střední a Východní Evropy.

Výchozí ekonomická a politická situace kandidátských států se značně lišila od předchozích kandidátů na členství.

Proces rozšiřování byl realizován pomocí specifických nástrojů:

- Evropské Dohody
- Bílá kniha o začlenění do vnitřního trhu
- **Program PHARE, ISPA, SAPARD**
- Strukturovaný dialog

Páté rozšíření II.

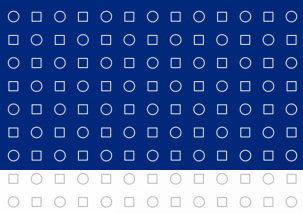
2002 na zasedání v Kodani uzavřelo přístupová jednání dalších deset zemí:

1. Estonsko
2. Lotyšsko
3. Litva
4. Polsko
5. Česká republika
6. Slovensko
7. Maďarsko
8. Slovinsko
9. Malta
10. Kypr

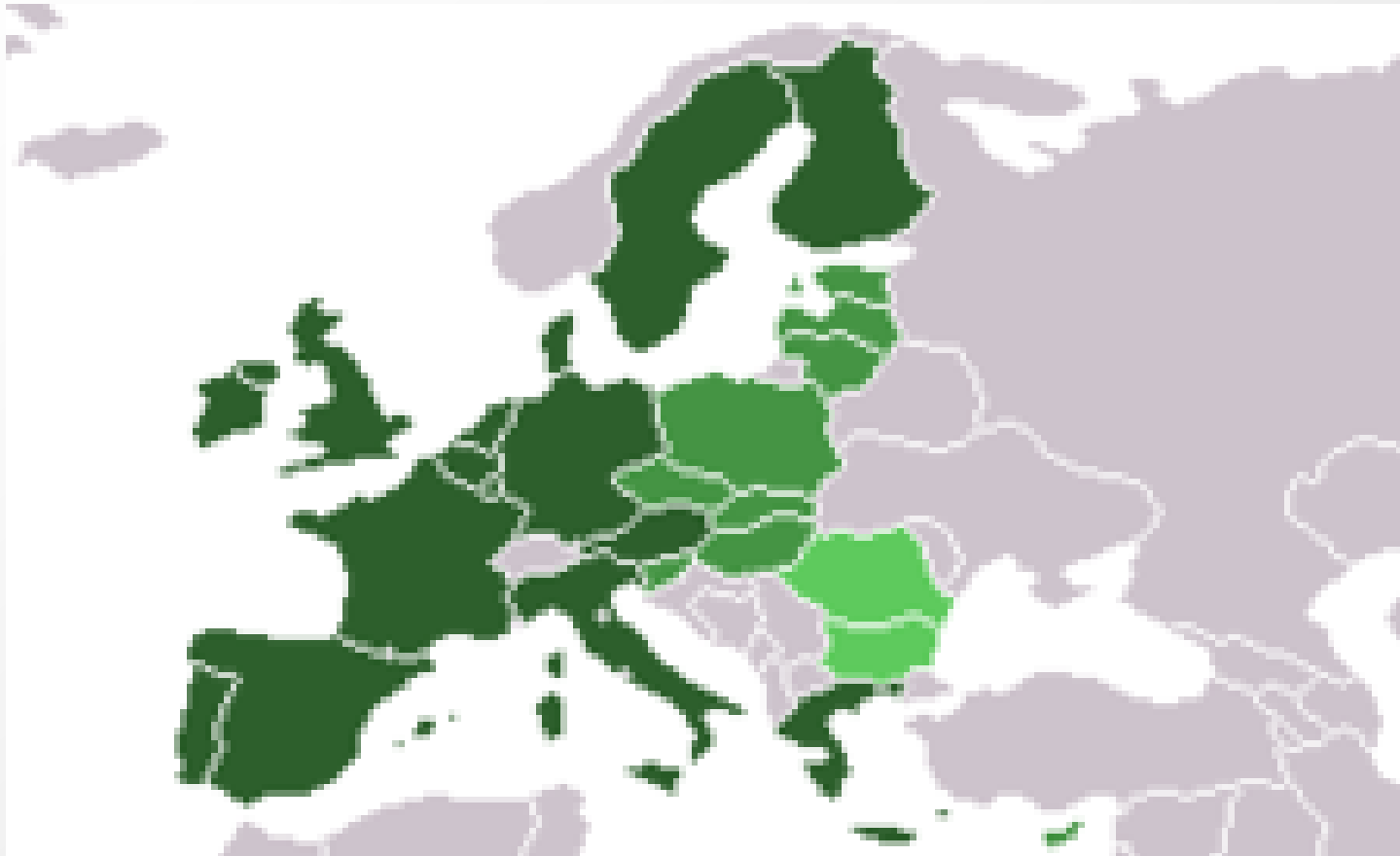
- Rozšíření Evropské unie: **1. květen 2004**

Kodaňská kritéria

- ❑ **Aby země mohla vstoupit do EU, musí být stabilním demokratickým státem, musí zajistit lidská práva a respektovat ochranu lidských menšin, mít fungující tržní hospodářství, být schopna odolávat konkurenčním tlakům, plně provádět právní předpisy EU a převzít závazky vyplývající z členství, včetně plnění cílů politické, hospodářské a měnové unie.**
- ❑ Nové členské státy se díky těmto kritériím, sledování ze strany Unie a finanční podpoře dobře začlenily do orgánů EU a úspěšně uplatňují její pravidla.



Páté rozšíření



Evropská unie – současný stav

1.1. 2007 rozšíření o Bulharsko a Rumunsko

- ❑ Navzdory rozsáhlým reformám, které probíhaly až do přistoupení, musí Bulharsko a Rumunsko ještě udělat hodně práce, aby vyřešily otázku organizovaného zločinu a korupce, přizpůsobily své právní systémy a zajistily bezpečnost potravin.
- ❑ Obě země budou monitorovány v záležitostech, ve kterých ještě nesplňují požadavky EK →
 - Bulharsko: soudní systém, boj proti korupci, policejní spolupráci a boj proti organizovanému zločinu, praní špinavých peněz, integrovaný správní kontrolní systém pro zemědělství a kontrolu financí.
 - Rumunsko: soudního systému, v boji proti korupci, v boji proti BSE a v zajištění efektivního fungování platebních agentur.
- ❑ Pokud v těchto oblastech nedojde ke zlepšení na požadovanou úroveň, tak EK přistoupí k nutným opatřením: například k zákazu dovozu potravin nebo snížení dotací z evropských fondů.

Norsko

- ❏ Členství v ES (EU) bylo předmětem velkých bojů.
- ❏ Vstup byl zamítnut referendem v roce 1972 a 1994.
- ❏ Proti byli především obyvatelé severních zemí, kteří se obávali společné zemědělské politiky a ohrožení vlastního rybářského sektoru.
- ❏ Vztahy s Norskem byly upraveny pouze podpisem dohody o volném obchodu.

Švýcarsko

- ❏ V roce 1992 podala švýcarská spolková vláda přihlášku do Evropské unie, ale bez podpory parlamentu a voličů.
- ❏ Vstup byl zamítnut referendem.
- ❏ Švýcarsko zvolilo cestu bilaterálních smluv s Unií. Tak např. v rámci Bilaterálních smluv II. přistoupilo od roku 2006 k dohodě o Schengenském prostoru.

Země	Datum	Volební účast %	ANO %	NE %
<i>Česká republika</i>	13. - 14. června 2003	55,21	77,33	22,67
<i>Estonsko</i>	14. září 2003	64,02	66,84	33,16
<i>Maďarsko</i>	12. dubna 2003	45,6	83,76	16,24
<i>Lotyšsko</i>	20. září 2003	72,5	67	33
<i>Litva</i>	10. - 11. května 2003	63,3	89,82	8,85
<i>Malta</i>	8. března 2003	91	53,6	46,4
<i>Polsko</i>	7. - 8. června 2003	58,85	77,45	22,55
<i>Slovensko</i>	16. - 17. května 2003	52,15	92,46	6,2
<i>Slovinsko</i>	23. března 2003	60,3	89,6	10,4

Předchozí referenda

Rok	Země	Volební účast %	ANO %	NE %
1972	<i>Irsko</i>	71	83	17
1972	<i>Norsko</i>	79	46	54
1972	<i>Dánsko</i>	90	63	36
1994	<i>Rakousko</i>	82	66	34
1994	<i>Finsko</i>	70	57	43
1994	<i>Švédsko</i>	83	53	47
1994	<i>Norsko</i>	89	48	52



Další rozšiřování?

- ❏ Chorvatsko - 1. července 2013
- ❏ Island, Turecko, Srbsko a Černá Hora, Makedonie, Albánie, Bosna a Hercegovina.

ČR a EU

- ❏ Jednotný vnitřní trh (1993) - je vyšší stádium společného trhu, státy zavedly společné technické a jiné normy na výrobky a vnitřní hranice mezi členskými státy již neexistují?
- ❏ Podepsána Asociační Evropská dohoda ČR s EU.
- ❏ Kodaňská konference – obecné podmínky pro přijetí zemí střední a východní Evropy.
- ❏ Spuštění společné evropské měny (1999).
- ❏ Vstup ČR do EU 1.5.2004.

Změny v ČR po vstupu do EU I.

Přínosy:

- ČR již není vnímána jako země „zaostalého Východu“, ale jako součást rozsáhlého ekonomicko-politického komplexu EU.
- Posílení osobní bezpečnosti občanů EU (společná zahraniční, bezpečnostní a obranná politika).
- Právo cestovat, studovat, pracovat, žít nebo podnikat v kterémkoliv státě EU.
- Zvýšení životní úrovně.
- Pozitivní rozvoj české ekonomiky, nové trhy pro český export.
- ČR se stává přitažlivá pro zahraniční investory.
- Modernizace českého průmyslu.
- Zapojení do celoevropských dopravních, telekomunikačních a energetických sítí.
- ***Možnost čerpat evropské finanční prostředky na rozvoj regionů, různých odvětví, venkova a zemědělství.***

Změny v ČR po vstupu do EU II.

Omezení:

- Státní suverenity v některých oblastech ve prospěch sdílené evropské suverenity.
- Zesílená konkurence.
- Účast na společné zahraniční a bezpečnostní politice, i kdybychom s ní nesouhlasili.
- Neexistuje mechanismus pro výstup z EU (Zakotveno v Lisabonské smlouvě).

Smlouva o Ústavě pro Evropu

- ❏ zveřejněn Konventem 18. července 2003.
- ❏ Konvent – „rada moudrých“ bez výkonných pravomocí (zástupci členských i kandidátských států).
- ❏ Ústavní smlouva byla poté **29. října 2004** podepsána v Římě.
- ❏ Zjednodušení právního systému EU.
- ❏ 2004 Smlouva o Ústavě předložena šéfům členských vlád.
- ❏ **Nutná ratifikace členských států (rozhodnutím parlamentu nebo referendem)!**
- ❏ Neúspěch: Francie a Nizozemí odmítly Evropskou ústavu v referendech => nutná změna.

Lisabonská (reformní) smlouva

- ❏ Podepsaná **13. prosince 2007** v Lisabonu, ratifikována 3. listopadu 2009.
- ❏ Zásady Reformní smlouvy EU byly vypracovány v bilaterálních jednáních během německého předsednictví EU v první polovině 2007.
- ❏ Lisabonská smlouva obsahuje dva články pozměňující:
 - Smlouvu o Evropské unii (Smlouvu o EU, Maastrichtskou smlouvu)
 - Smlouvu o založení Evropského společenství (Smlouvu o ES, Římské smlouvy), ta má být nově nazvána **Smlouvou o fungování Unie**.
- ❏ Lisabonská smlouva je předmětem časté kritiky, zejména v souvislosti s tím, že pokračuje v nastoleném trendu dalšího prohlubování integrace, přičemž např. dále omezuje v některých oblastech možnost států vetovat rozhodnutí v Radě EU.

Lisabonská smlouva - ratifikace

- ☒ Dnes ratifikována všemi 27 zeměmi.
- ☒ 3. října 2009 proběhlo druhé referendum v Irsku, které dopadlo 67,1% hlasů pro ANO, proti bylo 32,9% hlasů. Voleb se zúčastnilo 58% oprávněných voličů.
- ☒ Polský prezident Lech Kaczyński smlouvu podepsal krátce po irském referendu 10. října 2009.

Lisabonská smlouva – ratifikace v ČR

- ❏ 29. září 2009 skupina senátorů převážně z ODS předložila Ústavnímu soudu další návrh na přezkoumání slučitelnosti Lisabonské smlouvy s českou ústavou.
- ❏ Prezident Václav Klaus pro podpis ratifikace vyžadoval výjimkou (formou dodatku) z Listiny základních práv EU, která podle něj zaručí neprolomení Benešových dekretů.
- ❏ Ústavní soud České republiky zahájil jednání dne 27. října 2009, v odročeném jednání 3. listopadu 2009 ihned po 9. hodině konstatoval, že žalované části smlouvy nejsou v rozporu s ústavním pořádkem České republiky.
- ❏ ***3. listopadu 2009 v 15 hodin prezident Václav Klaus Lisabonskou smlouvu svým podpisem ratifikoval.***

Lisabonská smlouva - kritika

- ❖ Smlouva představuje pouze kosmetickou úpravu neschválené Ústavy EU.
- ❖ Dojde k výraznému omezení suverenity jednotlivých členů EU v podobě přesunu kompetencí národních parlamentů na orgány EU.
- ❖ Hlasování v Radě - tzv. systém dvojí většiny. Pro přijetí rozhodnutí se tak musí vyslovit 55 % členských států, kteří tvoří současně 65 % obyvatel EU.
- ❖ Zjednodušený postup pro přijímání změn primárního práva podle čl. 48 Smlouvy o Evropské unii, tzv. obecná přechodová klauzule (passerelle).
- ❖ Vytvoření nových institucí – Prezidenta EU, Ministra zahraničí EU apod.

Lisabonská (reformní) smlouva



Nová výzva pro Evropu

- ❖ Dokument **EVROPA 2020** – Strategie pro udržitelný inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění.
- ❖ Přijat dne 3. 3. 2010
- ❖ 3 klíčové okruhy:
 - ❖ **inteligentní růst** (podpora znalostí, inovací, vzdělávání a digitální společnosti),
 - ❖ **udržitelný růst** (produkce méně náročná na zdroje a podpora konkurenceschopnosti EU)
 - ❖ **a růst podporující začleňování** (zvýšení účasti na trhu práce, získávání dovedností a boj proti chudobě).

Evropa 2020

5 základních cílů:

- 75 % obyvatelstva ve věku od 20 do 64 let by mělo být zaměstnáno,
- 3 % HDP Evropské unie by měla být investována do výzkumu a vývoje,
- v oblasti klimatu a energie by mělo být dosaženo takzvaných cílů „20-20-20“,
- podíl dětí, které předčasně ukončí školní docházku, by měl být pod hranicí 10 %,
- nejméně 40 % mladší generace by mělo mít vysokoškolské vzdělání a počet osob ohrožených chudobou by měl klesnout o 20 milionů.

1952	1958	1967	1993	1999	2003	2009
Pařížská smlouva	Římské smlouvy	Slučovací smlouva	Maastrichtská smlouva	Amsterodamská smlouva	Smlouva z Nice	Lisabonská smlouva
		Evropská společenství (ES)*	EVROPSKÁ UNIE (EU)			
Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO)						
	Evropské hospodářské společenství (EHS)		Evropské společenství (ES)			
Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom)						
		* ES: ESUO, EHS, Euratom	Spravedlnost a vnitřní věci	→ ES		
				Policejní a justiční spolupráce (PJS)		
			Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP)			
			„tři pilíře“ – ES (ESUO, EHS/ES, Euratom), SZBP, PJS			



Instituce EU



PedF, katedra geografie



Jaká je struktura orgánů EU

- ❏ **Instituce** (EP, EK, Rada EU, Soudní dvůr, Evropský účetní dvůr, Evropský veřejný ochránce práv, Evropský inspektor ochrany údajů).
- ❏ **Finanční orgány** (ECB, EIB+Evropský investiční fond).
- ❏ **Poradní orgány** (Evropský hospodářský a sociální výbor, Výbor regionů).
- ❏ **Interinstitucionální orgány** (Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, Evropský úřad pro výběr zaměstnanců).
- ❏ **Decentralizované orgány Evropské unie** (agentury).

Evropská Rada

- ❏ Vrcholný orgán EU – „*Evropský summit*“.
- ❏ Od roku **1974**, začleněna do JEP (1986).
- ❏ Pravidelná setkání politických představitelů členských zemí na nejvyšší úrovni.
- ❏ Zásadní otázky evropského integračního procesu.
- ❏ Je přímo zodpovědná za oblast druhého a třetího pilíře EU, tedy za společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a za policejní a justiční spolupráci v trestních věcech.
- ❏ Evropská rada se schází alespoň dvakrát ročně v **Bruselu**.
- ❏ Případné další schůzky se mohou konat v zemi, která momentálně předsedá Radě.
- ❏ http://europa.eu/european_council/index_en.htm

Rada Evropské unie

- **Rada Ministrů.**
- Sídlo má v **Bruselu.**
- Společně s Komisí a Parlamentem tvoří základ institucionálního trojúhelníku Společenství.

- Hlavní středisko politického rozhodování – rozhodovací funkce, schvalování rozhodnutí ve spolupráci s Komisí a Parlamentem.

- Umožňuje reprezentaci národních zájmů (stejně jako Evropská Rada).
- V předsednictví Rady se členské země střídají po šesti měsících podle předem daného pořadí.
- **Evropská Rada určuje cíle X Rada EU tyto cíle provádí.**

- Členové jsou sektorově zaměřeni (ministři zahraničních věcí, ministři financí, ministři zemědělství, dopravy, atd.).
- <http://www.consilium.europa.eu/infopublic>

Rada Evropské unie

Předsednictví EU

- Umožňuje realizovat priority jednotlivých zemí
 - Vykonáváno postupně všemi členy ES
 - 2006: Rakousko a Finsko
 - 2007: Německo, Portugalsko
 - 2008: Slovinsko, Francie
 - **2009: Česká republika**, Švédsko
 - 2010: Španělsko, Belgie
 - 2011: Maďarsko, Polsko
 - 2012: Dánsko, Kypr
 - 2013: Irsko, Litva
 - 2014: Řecko, Itálie
- ❑ Evropskou radu jakožto politický orgán Evropské unie nelze zaměňovat s Radou EU (=Radou ministrů), která je legislativním a výkonným orgánem Evropské unie ani s Radou Evropy, která je nezávislou mezinárodní organizací!

Hlasování v Radě

- ❏ Nejčastěji dochází k hlasování tzv. "kvalifikovanou většinou" - návrh může být přijat jen za podpory určitého minimálního počtu hlasů.
- ❏ Hlasování v Radě - tzv. systém dvojí většiny. Pro přijetí rozhodnutí se tak musí vyslovit 55 % členských států, kteří tvoří současně 65 % obyvatel EU.
- ❏ V citlivých oblastech však musejí být rozhodnutí přijata jednomyslně.

Francie, Itálie, Německo a Spojené království:	29
Polsko a Španělsko:	27
Rumunsko:	14
Nizozemsko:	13
Belgie, Česká republika, Maďarsko, Portugalsko a Řecko:	12
Rakousko, Bulharsko a Švédsko:	10
Dánsko, Finsko, Irsko, Litva a Slovensko:	7
Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Lucembursko a Slovinsko:	4
Malta.	3
CELKEM	345

COREPER

- V Bruselu má každý členský stát EU stálou skupinu delegátů, zastupujících zájmy svých zemí v EU (vedoucím je „stálý zástupce“).
- "stálí zástupci" se každý týden scházejí v rámci Výboru stálých zástupců (COREPER).
- Úkolem tohoto výboru je připravovat práci Rady (kromě otázek zemědělství-speciální výbor).
- COREPER je ve své činnosti podporován řadou pracovních skupin, které tvoří úředníci národních administrativ.

Evropská komise

- Komise sídlí v **Bruselu**.
- Je srdcem a motorem EU.
- Nezávislá na vnitrostátních vládách – nestrannost.
- Její význam je dán odborným potenciálem, je složena z odborníků.
- Jejím úkolem je reprezentovat a bránit zájmy EU jako celku.

Funkce EK:

- Výhradní návrhvatel legislativy, Iniciátor sekundárního práva (navrhuje nařízení, rozhodnutí, směrnice,...) o jehož přijetí rozhoduje Rada ministrů a Evropský parlament.
- Funkce prostředníka mezi Společenstvím a členskými státy.
- Kontrolní funkce (dodržování evropského práva a plnění z něj vycházejících povinností).

Od ledna 2007 má EK celkem 27 členů včetně svého předsedy.

Předsedové EK

jméno	období	země
Walter Hallstein	1958 – 1967	Německo
Jean Rey	1967 – 1970	Belgie
Franco-Maria Malfatti	1970 – 1972	Itálie
Sicco Mansholt	1972 – 1973	Nizozemsko
François-Xavier Ortoli	1973 – 1976	Francie
Roy Jenkins	1976 – 1981	Velká Británie
Gaston Thorn	1981 – 1985	Lucembursko
Jacques Delors	1985 – 1995	Francie
Jacques Santer	1995 – 1999	Lucembursko
Manuel Marín	1999	Španělsko
Romano Prodi	1999 – 2004	Itálie
José Manuel Durão Barroso	2004 – (2009)	Portugalsko

Evropská komise

- ❏ Navrhuje legislativu, politiky a programy činnosti a zodpovídá za realizaci rozhodnutí Parlamentu a Rady.
- ❏ Z každé země jeden člen jmenovaný členskými státy a Parlamentem.
- ❏ Nová Komise je jmenována každých 5 let, během šesti měsíců po zvolení Evropského parlamentu.
- ❏ V bruselském sídle pracuje okolo 18 000 úředníků, včetně externích spolupracovníků 36 000 úředníků!!!
(počty se nadále zvyšují – přistoupení nových členských států).

Evropský parlament

- ❑ Členové – „europoslanci“ jsou voleni občany EU na 5 let.
- ❑ Zastupují zájmy občanů.
- ❑ Mají kontrolní funkce (kontrola Komise a Rady).
- ❑ Rozpočtové řízení EU.
- ❑ První volby v roce **1979**.
- ❑ Do roku 2009 - 785 poslanců, z toho 24 českých, od 1.1.2007 BLG-18 a ROM 35.
- ❑ Červen 2009 – volby - 736 poslanců, z toho 22 českých.

Působí celkem na 3 pracovištích:

- **Štrasburk**: oficiální sídlo.
- **Brusel**: občasná jednání.
- **Lucemburk**: Sídlo předsednictva EP.

Struktura: - Předsednictvo (Jerzy Buzek), Výbory, Frakce (kluby) – př. Evropská lidová strana, Evropská federace stran zelených.

Evropský soudní dvůr

- Byl založen v roce 1952 Pařížskou smlouvou.
- Jeho úkolem je zajišťovat, že legislativa EU je interpretována a uplatňována ve všech členských státech stejně.
- Soudní dvůr se skládá z jednoho soudce z každého členského státu.
- V zájmu efektivnosti však může Soudní dvůr zasedat i jako "velký senát" složený pouze ze 13 soudců.
- 1989 zřízen "Soud prvního stupně",- z důvodu velkého množství řešených případů.

Evropský ombudsman

- ❏ Evropský veřejný ochránce práv.
- ❏ Sídlí ve **Štrasburku**.
- ❏ Jeho úkolem je právně pomoci občanům, kteří si myslí, že jim nedostalo vhodného administrativního zacházení.
- ❏ Podat stížnost může každý občan členského státu (faxem nebo elektronickou poštou, na webových stránkách je možné nalézt formulář stížnosti).
- ❏ Neřeší stížnosti na státní, regionální nebo místní orgány (ministerstva, úřady,...).
- ❏ <http://www.ombudsman.europa.eu>

Poradní orgány

Výbor regionů:

- ❖ Poradní orgán Evropské unie, 222 členů.
- ❖ Sídlo: ***Brusel.***
- ❖ Reprezentuje regionální a místní zájmy (snaha o zapojení regionů do tvorby politiky EU).
- ❖ Nemá přímý vliv na rozhodovací proces.

Hospodářský a sociální výbor:

- ❖ Poradní orgán Evropské unie. Slouží jako konzultativní orgán pro ostatní instituce EU vybavené rozhodovacími pravomocemi.
- ❖ Poskytuje odborné konzultace v oblastech: jednotného trhu, pohybu pracovních sil, vzdělání, sociální otázky, životní prostředí.
- ❖ Sídlo: ***Brusel***

Finanční instituce

Evropská centrální banka

- ❖ Definuje a vede měnovou politiku Společenství.
- ❖ ECB má výlučné právo povolovat vydávání bankovek v eurozóně.
- ❖ Vytváří pravidla pro národní banky.
- ❖ Řídí devizové obchody.

Evropská investiční banka

- ❖ Poskytuje půjčky pro investice podporující vyrovnaný ekonomický rozvoj a integraci Evropy.
- ❖ Poskytuje úvěry na neziskové bázi v oblasti: průmyslu, infrastruktury, telekomunikací, ZP.
- ❖ Poskytuje pomoc méně rozvinutým oblastem.
- ❖ Poskytuje finanční pomoc také mimo EU – celkem v 130 zemích světa.

Rada Evropy

- ❖ Mezivládní organizace sdružující v současné době **47** zemí.
- ❖ Založena **1949**.
- ❖ Sídlo ve **Štrasburku**.
- ❖ ČR (ČSR) členem od roku 1991.
- ❖ Instituce: Výbor ministrů, Parlament shromáždění, Kongres místních a regionálních politiků, Komisař pro lidská práva, Mezinárodní soud pro lidská práva.

Politiky EU



Politiky EU

- Vztah mezi cíli jejich integračního seskupení a nástroji jejich realizace.
- Cíle EU jsou realizovány prostřednictvím politik EU.
- Politiky EU můžeme členit dle různých kritérií – společné, komunitární, národní a sektorové.

Politiky EU

Orgány EU nemohou přijmout libovolné rozhodnutí jen na základě svého uvážení.

Unie působí pouze v těch oblastech, které vymezuje Smlouva o EU/Lisabonská smlouva – těmto oblastem říkáme **politiky EU**.

Společné politiky – jsou klíčovou oblastí, kde **členské státy zcela delegovaly své pravomoci na orgány EU** (Radu, Parlament a Komisi):

- **Společná obchodní politika**
- **Společná zemědělská politika**
- **Společná dopravní politika**
- **Měnová politika (pro země eurozóny)**

Společná obchodní politika

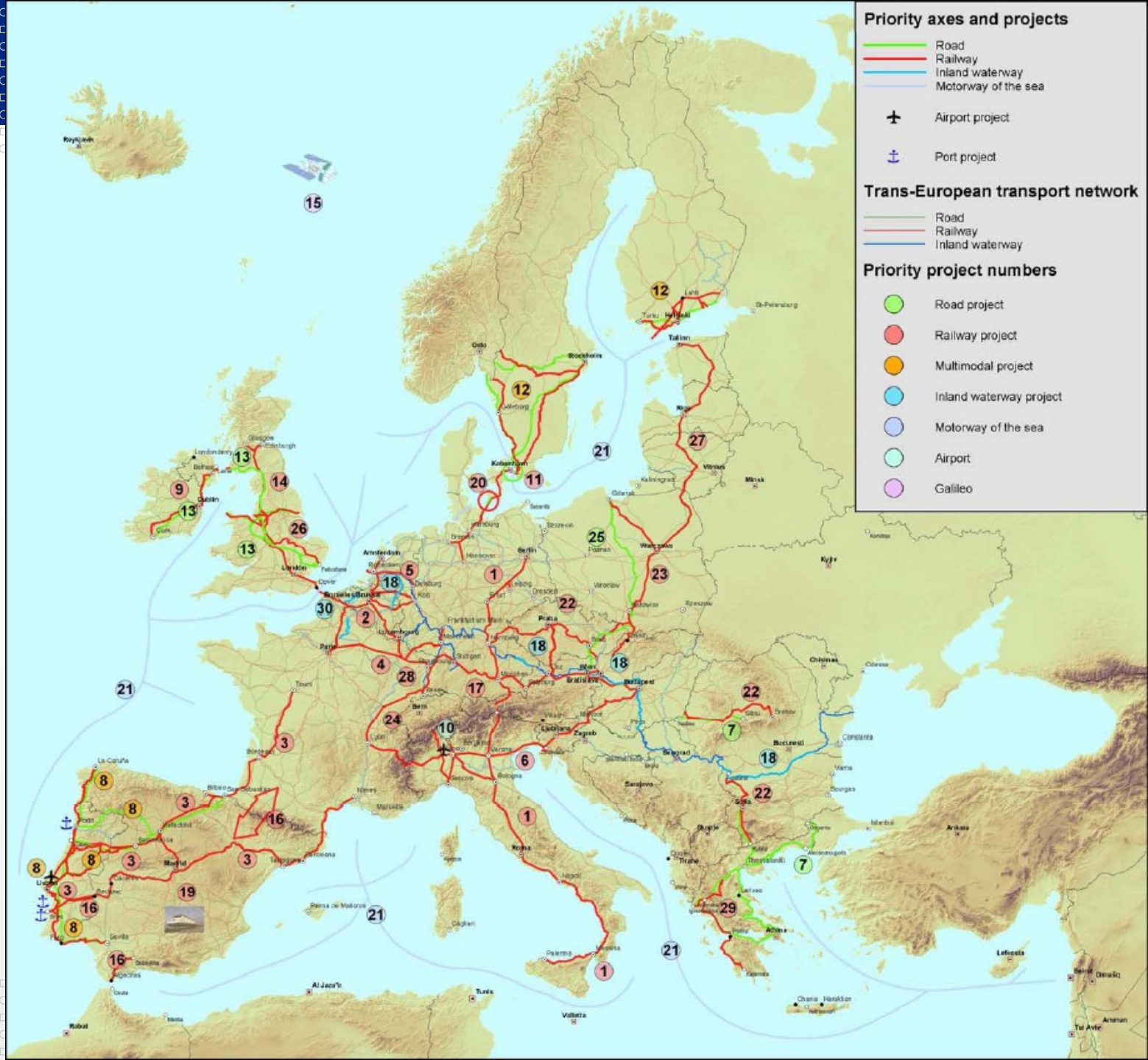
- Obchodní vztahy Evropské unie se světem.
- Má nadnárodní charakter, patří ke společně prováděným politikám vůči třetím zemím.
- Nástroje: Cla, Kvóty, Dobrovolná exportní omezení, Protidumpingová opatření,...

Společná zemědělská politika

- Rozvoj zemědělského sektoru a ekonomická stabilizace venkovských oblastí včetně zajištění životní úrovně zemědělců.
- Nejdiskutovanější politika EU.
- Problémy: - velké subvence zemědělcům, exportní dotace, důvěra v živočišnou výrobu (nemoc šílených krav, ptačí chřipka).
- 13 mld. Kč každoročně pro Českou republiku v období 2007 – 2013.

Společná dopravní politika

- Sektor dopravy tvoří silniční, železniční, letecká, námořní a vodní doprava.
- Transevropské sítě (TEN) – vybudování dopravních, telekomunikačních a energetických sítí, včetně ropovodů a plynovodů, vytvoření potřebného spojení v celé Evropě.



Měnová politika (pro země eurozóny)

- Do HMU mohou být přijaty země, které splní striktní ***konvergenční kritéria***:
 1. Nové roční zadlužení nesmí být větší než 3 % hrubého domácího produktu (HDP).
 2. Celkové zadlužení nesmí překročit 60 % HDP.
 3. Míra inflace členského státu smí být maximálně o 1,5 % nad průměrnou inflací tří zemí s nejnižší inflací.
 4. Nominální dlouhodobá úroková sazba nesmí překročit průměr tří zemí s nejvyšší mírou inflace o více než 2 %.
 5. Nejméně dva roky nesmí od členského státu vycházet žádné silné napětí pro kursový mechanismus EMS.

Společná měna EURO



Hlavní součást měnové a hospodářské unie.

- **1999 vstoupila na světové trhy** – zatím však v neviditelné formě (bezhotovostní styk).
- **€ - EURO** je jednotná měna Evropské měnové unie.
- **Od 1.1. 2002** národní bankovky a mince nahrazeny EUREM.
- V současné době je členem hospodářské a měnové unie 17 států (Belgie, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovinsko, Slovensko a Španělsko).
- ▣ 2001 – Řecko, 2007 – Slovinsko, 2008 – Malta, Kypr, 2009 – Slovensko, 2011 – Estonsko.

- **Koordinované politiky**- oblasti, kde **členské státy přenesly svou působnost na orgány EU jen částečně**:
 - **Jednotný trh** - Vnitřní trh Společenství = území všech členských států. Prostor, kde je: Volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu → tzv. čtyři svobody
 - Ochrana spotřebitele
 - Ochrana životního prostředí
 - Energetická politika
 - Podpora výzkumu a technologického vývoje
 - Regionální politika, a další....
- **Spolupráce v oblasti druhého a třetího pilíře**
 - Společná zahraniční a bezpečnostní politika (druhý pilíř)
 - Policejní a justiční spolupráce v trestních věcech (třetí pilíř) → **Shengenská dohoda**

Schengenský systém

- ❑ Soubor dohod vedoucí k vytvoření prostoru bez vnitřních hranic mezi členskými státy.
- ❑ Země Schengenského prostoru: Belgie, Dánsko, Německo, Finsko, Francie, Řecko, Itálie, Lucembursko, Nizozemí, Portugalsko, Rakousko, Švédsko, Španělsko, Norsko (není členem EU), Island (není členem EU).
- ❑ ČR a dalších 8 nových zemí EU (kromě Kypru, Rumunska a Bulharska) vstoupilo do schengenského prostoru 21. prosince 2007, a to v rámci rozšířeného SIS I (Schengenský informační systém). Toto datum bylo dohodnuto na schůzce ministrů vnitra EU v Bruselu 5. prosince 2006 a týká se pozemních a námořních hranic. Na letištích zmizely kontroly až 29. března 2008.



Rozpočet EU

- ❖ Příjmová x výdajová stránka
- ❖ **Víceletý finanční rámec** (až 7 leté období)

Hlavní zásady:

- ❖ zásada jednotnosti a správnosti rozpočtu
- ❖ zásada ročního rozpočtu
- ❖ zásada vyrovnanosti
- ❖ zásada zúčtovací jednotky
- ❖ zásada obecnosti
- ❖ zásada specifikace
- ❖ zásada řádného řízení
- ❖ zásada transparentnosti

RADA

Čtení návrhu rozpočtu – změny

1. října

PARLAMENT

Čtení změn

13. listopadu
(42 dní)

ANO

Většina odevzdaných hlasů



Rozpočet přijat

NE

Většina poslanců



Dohodovací výbor

Rada přijme
do 10 dnů změny
Parlamentu

PARLAMENT A RADA

Společný návrh

od 13. listopadu
do 4. prosince
(21 dní)

ANO

do 14 dnů

NE

do 14 dnů

Parlament a Rada návrh
schválí (nebo nedospějí
k rozhodnutí)Rada návrh zamítne,
konečné slovo má
Parlament (*)Rada návrh schválí,
Parlament zamítneRada a Parlament
návrh zamítnou

Rozpočet přijat



Návrh rozpočtu zamítnut

18. prosince

Další politiky EU

- Hospodářská soutěž – snižuje cen, zvyšuje kvalitu a rozšiřuje výběr spotřebiteli
- Sociální politika
- Kultura
- Vzdělávání
- Daně
- Podnikání
- Institucionální záležitosti
- Rozšiřování
- Regionální a strukturální politika

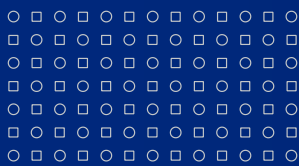
Regionální a strukturální politika

Prostřednictvím této politiky chce Unie přispět k rozvoji zaostávajících regionů, k restrukturalizaci průmyslových oblastí, které se ocitly v obtížné situaci, bojovat s vysokou nezaměstnaností, snížit rozdíly v životní úrovni apod.

- ❏ Realizace samotné regionální politiky spočívá na členských státech, zatímco koordinace a harmonizace náleží do nadnárodní působnosti
- ❏ Zájmy členských států a jejich regionů reprezentuje Výbor regionů
- ❏ Vstup České republiky do Evropské unie má význam i z hlediska změn ve vymezení a klasifikování regionů členských zemí, a samozřejmě i v oblasti regionální statistiky

Klasifikace regionu ČR dle EU:

- ❏ NUTS 1 = území ČR
- ❏ NUTS 2 = oblast (tj. regiony soudržnosti nebo sdružené kraje)
- ❏ NUTS 3 = kraj
- ❏ LAU 1/NUTS 4 = okres
- ❏ LAU 2/NUTS 5 = obec (zpravidla základní územní jednotky)



Vývoj regionální a strukturální politiky

1. Etapa v období 1958 – 1973

- ❑ Individuální přístup, který není koordinován na nadnárodní úrovni
- ❑ Jednotná regionální politika zatím nebyla nutná, protože mezi zakladatelskými zeměmi nebyly příliš velké diference
- ❑ První ekonomické rozdíly při rozšíření EU v 1973 o VB, Dánsko a Irsko

2. Etapa v období 1974 – 1985

- ❑ Celosvětová strukturální krize, hospodářské zpomalení, nastartování regionální politiky
- ❑ **1975 – vznik ERDF** (Evropský regionální rozvojový fond)
- ❑ EU poskytovala pomoc na základě projektů, které byly přímo předkládány EK (největší příjemci: Itálie, VB, Řecko, Sp., Portugalsko)

3. Etapa v období 1986 – 1993

- ❑ Jednotný vnitřní trh, schválení Aktu o Jednotné Evropě
- ❑ 1988 reforma regionální politiky (dochází k integraci regionální, sociální a agrární politiky – **STRUKTURÁLNÍ POLITIKA**) – definováno 5 cílů

Vývoj regionální a strukturální politiky

4. Etapa v období 1994 – 1999

- Rozšíření ES o Finsko a Švédsko – přidání dalšího cíle Strukturální změny regionů s extrémně nízkým zalidněním
- Podpisem Maastrichtské smlouvy → Vznik Výboru regionů, Vznik Kohezního fondu

5. Etapa v období 2000 – 2006

- Snaha o efektivní využívání finančních prostředků EU
- Cíl 1 – Podpora rozvoje regionů
- Cíl 2 – Podpora hospodářské a sociální přeměny oblastí, které se potýkají se strukturálními problémy
- Cíl 3 – Podpora vzdělávání, odborné přípravy a zaměstnanosti
- **2004 zapojení České republiky do RSP** (vznik operačních programů a dalších mechanismů pro čerpání finančních prostředků z EU)

6. Etapa v období 2007 – 2013

- Zaměření se na plnění Lisabonské strategie

Finanční nástroje regionální a strukturální politiky

Strukturální fondy:

- **ERDF**
- **ESF**
- EAGGF
- FIFG
- ☒ **Fond soudržnosti** (Kohezní fond)
- ☒ Evropská investiční banka
- ☒ Iniciativy Společenství
- ☒ Komunitární programy

Informační zdroje

- <http://eulaw.typepad.com/> - Evropské právo
- <http://europe.eu.int/eur-lex/> - Monitoring práva EU
- <http://integrace.cz>
- <http://europa.eu.int>
- <http://euroskop.cz>
- <http://euractiv.com/>